

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

Fakulta mezinárodních vztahů

Obor: Mezinárodní obchod

Hospodářská spolupráce České republiky s Jihoafrickou republikou

Bakalářská práce

Vypracovala: Jitka Smetanová

Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Miroslava Zamykalová, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Hospodářská spolupráce České republiky s Jihoafrickou republikou“ vypracovala samostatně. Veškerou použitou literaturu a podkladové materiály uvádím v přiloženém seznamu literatury.

V Praze dne

.....

Podpis

Poděkování:

Ráda bych tímto poděkovala doc. Ing. Miroslavě Zamykalové CSc. za její odborné vedení při vypracování této bakalářské práce. Dále patří můj velký dík panu Ing. Milanovi Chládkovi, za jeho ochotu, sdělené informace a celkový věnovaný čas.

Obsah

Úvod	1
1. Charakteristika Jihoafrické republiky	3
1.1 Geografické údaje	3
1.2 Demografické údaje	4
1.3 Historický vývoj	5
1.3.1 Období evropského kolonialismu	5
1.3.2 Apartheid	6
1.3.3 Zrod demokratického státu	8
1.4 Politická struktura	9
1.5 Mezinárodní angažovanost Jihoafrické republiky	10
1.5.1 Regionální uskupení na africkém kontinentu	10
1.5.2 Působnost Jihoafrické republiky ve světových organizacích	12
2. Porovnání ekonomického prostředí Jihoafrické republiky a České republiky	15
2.1 Ekonomická situace	15
2.1.1 Makroekonomické ukazatele	15
2.1.2 Sektorová struktura	18
2.2 Zahraniční obchod	23
2.2.1 Struktura obchodní bilance Jihoafrické republiky a její hlavní aktéři	23
2.2.2 Struktura obchodní bilance České republiky a její hlavní aktéři	25
2.3 Přímé zahraniční investice	27
2.3.1 Přímé zahraniční investice Jihoafrické republiky	27
2.3.2 Přímé zahraniční investice Česká republika	28
Shrnutí	30
3. Vztahy České republiky s Jihoafrickou republikou	32

3.1	Společné dohody	32
3.2	Vzájemná obchodní výměna.....	35
3.2.1	Export českého zboží a služeb do Jihoafrické republiky.....	36
3.2.2	Import jihoafrického zboží a služeb do České republiky	37
3.3	Instituce pro podporu českých exportérů.....	38
3.3.1	Jihoafricko-česká obchodní a průmyslová komora.....	38
3.3.2	CzechTrade	39
3.4	Investiční podpora v podobě CzechInvest	40
3.5	Hospodářská spolupráce na úrovni ministerstev.....	41
	Shrnutí.....	42
4.	Společnost Crystalex CZ na jihoafrickém trhu	44
4.1	Profil společnosti Crystalex CZ	44
4.2	SWOT analýza jihoafrického trhu z pozice Crystalex CZ	46
4.3	Současná situace společnosti Crystalex CZ v Jihoafrické republice.....	48
4.4	Veletrh jako způsob navazování kontaktů.....	50
	Doporučení.....	51
	Závěr	53
	Seznam tabulek	58
	Seznam grafů.....	58
	Zdroje.....	59

Úvod

Africký kontinent si mnoho lidí představuje jako zaostalý, geograficky nedostupný a pro obchod s Českou republikou tudíž neperspektivní. Jihoafrická republika, často označována jako „motor afrického hospodářství“, již dávno není zaostalou zemí. Její účast v zemích BRICS je pouze jeden z důkazů neuvěřitelně rychlého rozvoje tohoto území. Faktor vzdálenosti může sehrát významnou roli v rozhodování společností, zda podnikat v dané zemi či nikoliv, ale hlavním podnětem pro zahájení obchodních vztahů je perspektiva místního trhu. Jihoafrický trh je velice rozsáhlý a disponuje velkým potenciálem pro zahraniční firmy, tudíž angažovanost jiných než afrických společností je zde více než zřetelná.

Česká republika, jako malý vnitrozemský stát Evropy, zaznamenala trend ostatních vyspělých států a také se zaměřila na africký trh. Významnost působení českých podniků v Jihoafrické republice není tak rozsáhlá jako s jinými evropskými zeměmi, ale v průběhu posledních dvaceti let se spolupráce těchto dvou demokratických států výrazně zintenzivňuje a rozšiřuje.

Téma mé bakalářské práce jsem si zvolila kvůli mému stále se rozvíjejícímu zájmu o africké státy. Konkrétně Jihoafrickou republikou jsem se již zabývala v několika seminárních pracích během svého studia na Vysoké škole ekonomické. Rozšiřování mých znalostí o problematice této země, mě motivuje k dalšímu vyhledávání stále nových informací. Zajímavosti nalezneme jak v oblasti historie, kde narazíme na apartheid sužující Jihoafrickou republiku po mnoho desetiletí, tak v oblasti ekonomického rozvoje, kterým budí pozornost ostatních států světa.

Cílem této práce je představení konkrétně Jihoafrické republiky jako perspektivního partnera pro Českou republiku v oblasti hospodářské spolupráce. Komparací obou ekonomik, jak jihoafrické tak české, se budu snažit zodpovědět otázku, čím se tyto dvě ekonomiky podobají a naopak čím se liší. Druhým mým úkolem bude zjistit, zda obě strany vyvíjejí dostatečné úsilí pro rozvoj současných společných vztahů.

Pro svou práci využiji jednotlivé zprávy významných mezinárodních organizací, které jsou přístupné přes internetové portály. Téma mé práce vyžaduje aktuální data, proto nelze využívat mnoho knižních publikací, které jsou již po krátkém období svého vydání zastaralé. Pro praktickou část své práce jsem kontaktovala obchodního zástupce společnosti

Crystalex CZ, která na jihoafrickém trhu působí, aby se podělila o své zkušenosti s místními partnery.

První kapitola mé práce představuje Jihoafrickou republiku z geografického, demografického, historického, politického hlediska a z hlediska účasti jak v kontinentálních uskupeních, tak v celosvětových organizacích. Významnost této části můžeme nalézt ve vytvoření základních znalostí o dané zemi, které následně použijeme v dalších kapitolách k vysvětlení odlišností, či podobností v kontextu k České republice.

Druhá kapitola mé práce spočívá v komparaci České a Jihoafrické republiky. Porovnáním ekonomického prostředí těchto dvou států, získáme představu o odlišnostech a naopak obdobných znacích, které tyto státy mohou propojovat. Konkrétně jsem se zaměřila na období od roku 2007 až do současnosti, abych zohlednila období, kdy krize v Evropě výrazně změnila postoj mnoha států světa. Makroekonomické ukazatele jihoafrického a českého státu v tomto období odkryjí průběh a dopad krize na dané ekonomiky. Jednotlivé sektory i oblast přímých zahraničních investic reagovaly odlišně na nastalou situaci. V oblasti zahraničního obchodu bych chtěla představit hlavní komodity společně s nejvýznamnějšími obchodními partnery.

Třetí kapitola mé práce již konkrétně zmiňuje vztahy České republiky s Jihoafrickou republikou. Vývoj spolupráce těchto dvou zemí nabývá postupem času na důležitosti. Na konkrétních číselných údajích o exportu a importu ve stejném období jako v předešlé kapitole si ukážeme rozmach vzájemných obchodních vztahů. Zmapováním již fungujících společných programů na vládní úrovni a na úrovni několika dalších organizací budeme moci zhodnotit intenzitu společné spolupráce obou států.

Poslední kapitola mé práce představuje praktickou část obchodních vztahů konkrétního českého vývozce s jihoafrickými společnostmi. Zaměřila jsem se na firmu Crystalex CZ zabývající se výrobou skla a následným exportem do zahraničí. Díky laskavému osobnímu přístupu obchodního zástupce pana Milana Chládky, jsem získala mnoho užitečných informací použitelných pro mou práci. Tato firma působí na trhu Jihoafrické republiky již po mnoho let, proto by nabyté zkušenosti mohly být příkladné pro další možné podnikatele. Charakter typického českého výrobku, již známého jihoafrickými spotřebiteli jako kvalitní, představuje základ, který může posloužit pro rozvíjení obchodních vztahů a zvyšování provedených obchodů na další skleněný sortiment.

1. Charakteristika Jihoafrické republiky

Tato část mé práce slouží k vytvoření alespoň základního přehledu o Jihoafrické republice. Pro pochopení komplikovanosti vztahů mezi Českou republikou a Jihoafrickou republikou, je důležité znát historicky zakořeněné problémy jihoafrické ekonomiky způsobené umístěním státu na kontinentu slavném v období kolonizace.

1.1 Geografické údaje

Jihoafrická republika (Republic of South Africa) se nalézá v nejjižnější oblasti afrického kontinentu. Přírozenou hranici země tvoří ze západu Atlantský oceán a jihovýchodně Indický oceán. Přístupnost státu po mořské hladině můžeme řadit mezi hlavní obchodní výhody, které napomohly k rychlému rozvoji JAR oproti jiným africkým státům. Ze severu hraničí Jihoafrická republika s Namibií, Botswanou, Zimbabwe, Mozambikem a Svazijskem. Kromě pevniny, pod území Jihoafrické republiky spadá ostrov Marion a Ostrov prince Edwarda v Atlantském oceánu. Naopak území, které Jihoafrické republice nenáleží, ale nalézá se na jeho území, je samostatné království Lesotho.

Rozloha Jihoafrické republiky čítá 1 219 090 km², čímž ji lze jednoznačně označit za největší zemi Afriky a ve světovém měřítku se umísťuje mezi prvních 30 největších států světa¹. K porovnání, rozloha České republiky (podle Eurostatu 78 867 km²) tvoří jednu patnáctinu území JAR. Území JAR se člení do devíti samostatných provincií. Jmenovitě Eastern Cape (13,9 % rozlohy země), Free State (10,6 %), Gauteng (1,4 %), KwaZulu-Natal (7,7 %), Limpopo (10,3 %), Mpumalanga (6,3 %), Northern Cape (30,5 %), North West (8,7 %), Western Cape (10,6 %)².

Jihoafrická republika nemá jedno hlavní město, ale tři - Pretorii, Kapské Město a Bloemfontein. Pretoria je sídlem vlády a prezidenta, kdežto v Kapském Městě nalezneme budovu parlamentu. V Bloemfonteinu, situovaném v provincii Free State, sídlí velmi významná justiční instituce, kterou je Nejvyšší soud. Důležitá jsou ovšem i další města. Centrem hospodářství a bankovníctví nacházejícím se v provincii Gauteng poblíž Pretorie je

¹The Government Communication and Information System. *South Africa Yearbook 2011/2012* [online] 2012 [cit. 2013-01-09], Dostupné z: <http://www.gcis.gov.za/content/resourcecentre/sa-info/yearbook2011-12>

²Southafrica.info. *The nine provinces of South Africa* [online]. [cit. 2013-01-09], Dostupné z: <http://www.southafrica.info/about/geography/provinces.htm#.UMtY6PJhHkc#ixzz2F3ISwUzu>

Johannesburg. Durban, město nalézající se v provincii KwaZulu-Natal, je znám jako hlavní obchodní přístav. Největší průmyslové centrum představuje Port Elizabeth v provincii Eastern Cape³.

1.2 Demografické údaje

V Jihoafrické republice žije přes 50 milionů obyvatel (odhad z r. 2011). Hustota zalidnění dosahuje v průměru 41 obyvatel na km². Nejvyšších hodnot dosahuje provincie Gauteng, kde na 1 km² žije kolem 600 obyvatel. Naopak nejméně zalidněnou oblastí je Northern Cape. Přestože z hlediska rozlohy zaujímá téměř třetinu území, na 1 km² připadají jen 3 obyvatelé.

Podle národností lze rozdělit obyvatelstvo do čtyř skupin – původní Afričané (79,4 %), běloši (9,2 %), míšenci (8,8 %) a Asiaté (2,6 %). Bělošské obyvatelstvo tvoří Afrikánci, jindy nazývaní jako Búrové, a Jihoafričané, kteří mluví anglicky. Původní africké obyvatelstvo lze dále rozčlenit na jednotlivé kmeny žijící ve specifických oblastech země. Mezi nejvýznamnější patří Zulu, Xhosa, Sotho, Ndebele a Swati. Převážná většina asijského obyvatelstva původně pochází z Indie.

Rozmanitost jihoafrických kultur je viditelná rozsáhlostí užívaných jazyků. Stát uznává 11 oficiálních jazyků. Jmenovitě angličtina (8,2 %); afrikánština (13,3 %); isiZulu (23,8 %); isiNdebele (1,6 %); isiXhosa (17,6 %); Sesotho (9,4 %); Sesotho (8 %); Setswana (8,2 %); siSwati (2,7 %); Tshivenda (2,3 %) a Xitsonga (4,4 %)⁴. Většina obyvatelstva mluví více jazyky, než je jejich mateřský. Důležitost znalosti anglického jazyka zaznamenáme hlavně v obchodních vztazích.

Různé směry křesťanství vyznává přes 80 % obyvatelstva JAR. Druhou nejpočetnější skupinou jsou jednotlivé původní africké kultury. Podíl ostatních náboženství již není tak výrazný. Muslimové představují 1,4 %, hinduisté čítají 1,2 % a Židé tvoří 0,2 % obyvatelstva⁵.

Dle věkové struktury obyvatelstva Jihoafrické republiky se ve státě nachází 28 % ve věku od 0 do 14 let tedy předproduktivní obyvatelstvo, 66 % produktivního obyvatelstva ve věku

³Export.cz. *Detailní informace o státu*[online]. [cit. 2013-01-11], Dostupné z : <http://www.export.cz/exportcz/Teritori%C3%A1ln%C3%ADinformaceDB/Detailinformace%C3%A1tuDB/tabid/91/Default.aspx?GROUP=1&CNTR=190>

⁴The Government Communication and Information System. *South Africa Yearbook 2011/2012* [online] 2012 [cit. 2013-01-09], Dostupné z: <http://www.gcis.gov.za/content/resourcecentre/sa-info/yearbook2011-12>

⁵Export.cz. *Detailní informace o státu*[online]. [cit. 2013-01-11], Dostupné z: <http://www.export.cz/exportcz/Teritori%C3%A1ln%C3%ADinformaceDB/Detailinformace%C3%A1tuDB/tabid/91/Default.aspx?GROUP=1&CNTR=190>

15 až 64 let a 6 % postproduktivního obyvatelstva ve věku nad 65 let. Ukazatel průměrného věku nabývá znepokojivě nízkých hodnot tj. 25 let⁶. Hlavním důvodem špatných výsledků je rozsáhlá epidemie AIDS. Podle průzkumů přes 5 milionů lidí je nakaženo virem HIV. Z toho přes 17 % představuje možné ekonomicky aktivní obyvatelstvo ve věku od 15 do 49 let⁷. Tento úkaz má razantní dopady na ekonomiku celé země. Ve světovém měřítku Jihoafrická republika čelí největší úmrtnosti ze všech států.

1.3 Historický vývoj

Komplikovaný vývoj v Jihoafrické republice zasahuje do současného hospodářství i nadále. Problematika černošské většiny žijící v chudinských čtvrtích bez dostatečného vzdělání nepředstavuje novodobý fenomén, ale spočívá v mnohaleté segregační politice apartheidního režimu.

1.3.1 Období evropského kolonialismu

Období velkých zámořských plaveb bylo významné pro celý africký kontinent a Jihoafrická republika nebyla výjimkou. V počátcích jihoafrické pobřeží sloužilo pouze k doplnění pitné vody a zásob pro portugalské lodě při cestě do Indie. Až v polovině 17. století, kdy Holandsko převzalo moc nad mořským prostorem, došlo k prvnímu osidlování pobřeží. Kapský poloostrov představoval přístav pro většinu holandských lodí a vidina nového začátku přilákala mnoho dobrovolníků, kteří zakládali osady a budovali hospodářství. Východoindická společnost ve vlastním zájmu podporovala rozrůstající se osady v úrodných oblastech jihoafrické pevniny⁸.

O století později zde kotvily i lodě dalších zámořských velmocí. Nalezením ložisek diamantů a později také zlata učinil oblast budoucí JAR atraktivní pro vybudování těžebního průmyslu⁹. Následovala rozsáhlá vlna přistěhovalců z různých evropských států. Velká Británie rozšiřovala svou moc a následně po bankrotu Východoindické společnosti podporující holandské osadníky, převzala kontrolu nad jihoafrickým územím. Zavedením nových zákonů

⁶Central intelligence agency.*The world factbook*. [online]. [cit. 2013-01-15], Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sf.html>

⁷AVERT. *South Africa HIV and AIDS Statistics*. [online]. [cit. 2013-01-15], Dostupné z: <http://www.avert.org/south-africa-hiv-aids-statistics.htm>

⁸ ZIMÁK, Alexandr. *Stručná historie států - Jihoafrická republika*. 2003. Evropská kolonizace, s. 120. ISBN 80-7277-184-1

⁹ HULEC, Otakar. *Dějiny Jižní Afriky*. str.137. Praha, 1997. Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 80-7106-247-2

a pravidel si zneprátelila tamní holandské obyvatelstvo nazývané jako Búrové. Mnoho let drobných konfliktů vygradovaly roku 1899¹⁰ v tzv. Jihoafrickou válku, známou svou krutostí. Přesila britského vojska snadno porazila búrské povstalce. Po sepsání mírové smlouvy roku 1902 se obě búrské republiky ocitly pod nadvládou Britů, ale byla jim zachována alespoň částečná samostatnost.

Roku 1910 se Búrové dostali k moci prostřednictvím Jihoafrické unie, která spojila čtyři kolonie Orange Free State, Tranvaal, Natal a the Cape Colony v jeden stát.

1.3.2 Apartheid

Obavy bílého obyvatelstva z rychlého nárůstu černochů v městech vyvrcholily v přijetí mnoha segregáčnických zákonů sloužících k zamezení kontaktů jednotlivých ras po celém území Jihoafrické unie.

Roku 1913¹¹ vyšel v platnost jeden z nejznámějších zákonů a to zákon „o půdě domorodců“. Tento zákon byl mnohokrát pozměněn, ale primárním cílem stále zůstávalo oddělení černošské většiny od byrokratické bílé menšiny. Na základě zákona o půdě byli černošští obyvatelé vystěhováni z tzv. bělošských oblastí a jejich půda od nich byla odkoupena za velice podhodnocené částky. Nový domov představovaly vymezené černošské oblasti nazývané bantustany. V těchto oblastech se musela černošská většina zdržovat, pokud nevlastnila potřebné povolení pro vstup do bělošské oblasti obvykle za účelem práce.

Veškeré vysoce postavené a důležité funkce zastávala bělošská většina, která dosahovala mnohem vyššího vzdělání. Na černošské obyvatele zůstávala velmi fyzicky náročná a často nedostatečně ohodnocená pracovní místa, kvůli kterým musela denně cestovat i mnoho hodin, aby uživila svou rodinu. Případný odpor v podobě stávek byl častokrát velmi rychle a násilně potlačen.

Apartheidní politika vytvářela propast mezi bělochy a černochy. Z jedné strany vznikaly nové průmyslové závody využívající levné „černošské“ pracovní síly, které prosperovaly na místním trhu i v zahraničí a z druhé strany přibývalo rozsáhlých chudinských čtvrtí v černošských oblastech, kde denně umírali lidé hladem. Apartheidní zákony zasahovaly také do rodinného života zákazem smíšených manželství. Pokud rodina žila pospolu již dříve, byla

¹⁰HULEC, Otakar. *Dějiny Jižní Afriky*. str. 146. Praha, 1997. Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 80-7106-247-2

¹¹HULEC, Otakar. *Dějiny Jižní Afriky*. str. 173. Praha, 1997. Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 80-7106-247-2

násilně rozdělena a manželství bylo anulováno. Na obdobné zákazy či příkazy černošské obyvatelstvo naráželo na každém svém kroku. Ať již šlo o lékařskou péči, hromadnou dopravu či volný čas. Pokud byl jakýkoliv z těchto zákazů porušen, jeho viník byl velmi tvrdě potrestán.

Rasová segregace narušovala také vzdělávací systém. Pro bělošské obyvatele byly určeny školy nerozeznatelné od jiných institutů po celé Evropě. Kvalitní pomůcky byly hrazeny státními penězi a výuku prováděli vzdělaní učitelé. Černošské školy ani zdaleka nemohly nabídnout obdobnou úroveň. Rozpočet na jednoho černošského studenta dosahoval jedné desetiny částky, která byla obvykle využívána pro jednoho bělošského žáka. Pomůcky byly zastaralé a kapacita velmi omezená, čímž nebylo možné poskytnout alespoň základní vzdělání všem.

Pokud se černocho pohyboval v bělošské oblasti, musel se prokázat tzv. pasem. Tento doklad zahrnoval podstatné informace o účelu pobytu a identifikační údaje o dané osobě. Pokud pas neměl, či ho jen zapomněl, bylo s ním nakládáno velice surově. Pasy se staly symbolem útlatku a také symbolem vzdoru. Při většině protestních akcí byly páleny před zraky policie a armády jako projev nesouhlasu se současným režimem.

Tvář povstání představovali černoští intelektuálové, kteří vytvářeli početné skupiny svých stoupenců. Hlavním účelem bylo vytváření nátlaku na bělošskou byrokratickou menšinu. Primárně tyto skupiny požadovaly zrušení apartheidního zákonodárství a zrovnoprávnění černocho. Jednou z nejvýznamnějších organizací se stal Africký národní kongres (ANC)¹², který chtěl dosáhnout svých cílů prostřednictvím spolupráce se státními orgány. Mírný způsob nátlaku se projevil jako neúčinný. Zklamání neúspěchem si členové ANC zvolili nové vůdce, kteří byli mladší a radikálnější. Nový program již nevyužíval spolupráci ale nátlak veškerého černošského lidu, který mohl využít výhodu většiny a vzbouřit se proti bělošské byrokracii.

Následná vlna protestních akcí způsobila smrt mnoha nevinných lidí a podnítila k ještě silnější nenávisti obou ras. Mezi neznámější protesty patří pochod v Sharpeville u města Johannesburgu, kde se v počátcích poklidný protestní pochod ulicí stal 21. března 1960¹³ masakrem, který ohromil svět. Skupina černošského obyvatelstva mávající svými pasy byla

¹²HULEC, Otakar. *Dějiny Jižní Afriky*. str. 206. Praha, 1997. Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 80-7106-247-2

¹³HULEC, Otakar. *Dějiny Jižní Afriky*. str. 211. Praha, 1997. Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 80-7106-247-2

označena za nebezpečnou a místní policie začala do davu střílet. Incident měl za následek 69 mrtvých lidí a přes 100 zraněných.

Vláda zareagovala okamžitým zrušením veškerých povstaleckých organizací včetně ANC a jejich hlavní představitelé byly, pro výstrahu ostatním, zatčeni a odsouzeni. Zbylí přívrženci vytvořili dvě skupiny. Ti, kteří zůstali v zemi a nebyli uvězněni, nepřestali v protestních akcích. Nově vzniklá bojová skupina pod záštitou zakázané ANC zvaná *Umkhontwe Sizwe* (Kopí národa) prováděla mnoho sabotážních akcí po celé zemi. Druhou skupinu tvořili povstalci, kteří opustili území JAR, ale dále pozorovali situaci ze zahraničí a hledali nové spojence ve významných světových organizacích i jiných vyspělých státech.

Jihoafrická vláda stále zpříšňovala segregační opatření v zemi, čímž vzbuzovala velkou dávku nevole v zahraničí i na úrovni Commonwealthu. 15. března 1961 vyhlásila Jihoafrická unie jednostranně nezávislost na Britském společenství¹⁴ a již o dva měsíce později se stala republikou. Tímto krokem se nově vzniklá Jihoafrická republika zbavila povinnosti zpovídat se za svou segregační politiku vyspělému světu. Situace v zemi se razantně zhoršovala. Protesty a neustálé boje narušovaly hospodářství celé země. Vyvrcholení nepokojů nastalo v letech 1984 až 1987, kdy byl vyhlášen výjimečný stav¹⁵.

Významné mezinárodní organizace monitorovaly vývoj v zemi již od 50. let. OSN reagovala několika úmluvami proti apartheidu a JAR se stala hlavním tématem mnoha následujících konferencí¹⁶. Uvalení embarga na vývoz zbraní a doporučení o vyloučení z veškerých mezinárodních organizací nijak neovlivnilo místní politiku. Vyspělé státy ignorovaly zákaz a dále obchodovaly s jihoafrickou vládou.

1.3.3 Zrod demokratického státu

Výjimečný stav přiměl k zamyšlení bělošskou byrokracií. Náklady na potlačování nepokojů stále rostly. Náročnost mnohaletého násilného udržování režimu se již nejevilo jako přijatelné. Změnu nově požadovali i lidé z vyšších bělošských kruhů. Významným mezníkem je rok 1989, kdy byl zvolen nový prezident Frederik Wilem de Klerk. Jeho programem bylo postupné rušení veškerých apartheidních zákonů a vytvoření nové ústavy, která by již

¹⁴HULEC, Otakar. *Dějiny Jižní Afriky*. str. 225. Praha, 1997. Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 80-7106-247-2

¹⁵HULEC, Otakar. *Dějiny Jižní Afriky*. str. 259. Praha, 1997. Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 80-7106-247-2

¹⁶ZEMANOVA, Štěpánka a kolektiv. *Lidská dimenze mezinárodní politiky*. Str. 77. Praha, 2004. Nakladatelství Oeconomica. ISBN 80-245-0769-2

nerozlišovala obyvatelstvo podle rasy. Svými názory si získal mnoho přívrženců a situace v zemi se začala uvolňovat.

Věznění povstalci byli osvobozeni, mezi nimi např. Nelson Mandela, který se stal novým prezidentem zvoleným v prvních demokratických volbách roku 1994. V zemi byla ustanovena Komise pravdy a usmíření, která měla sloužit k potrestání zločinů spáchaných v období apartheidu. Dva roky po prvních demokratických volbách byla přijata nová ústava, kde již nebyly zakořeněny segregáční myšlenky.

1.4 Politická struktura

Jako každý demokratický stát i v Jihoafrické republice je státní moc rozdělena na tři základní složky – zákonodárnou, výkonnou a soudní.

Výkonná moc státu spadá do kompetencí Prezidenta republiky a Vládního kabinetu. Prezident představuje hlavu státu a je volen Národním shromážděním. Funkční období je pětileté a podmíněné možným zvolením pouze dvakrát za sebou. Zde nalézáme obdobnost s politickým systémem České republiky. Současným prezidentem je Jacob Zuma zvolený v roce 2009¹⁷.

Výkonná složka moci zahrnuje kromě prezidenta i další členy kabinetu jako je viceprezident a 25 ministrů, kteří jsou prezidentem jmenováni a mohou jim být i odvoláni. Oproti České republice mající 14 ministerstev¹⁸, v JAR můžeme nalézt mnohem rozsáhlejší škálu ministerských oblastí.

Státní správa obsahuje tři stupně – národní vládu, provinční vládu a místní orgány¹⁹. Každá provincie disponuje vlastní legislativou, premiérem a vládou. I přes velkou dávku nezávislosti jak provinční vlády, tak místní orgány hospodaří převážně s financemi přidělenými centrální vládou.

Zákonodárná moc je reprezentována dvoukomorovým parlamentem, jehož členové jsou voleni přímo jihoafrickým lidem. Funkční období je obdobné prezidentskému, tedy pětileté. První komoru tvoří Národní shromáždění (The National Assembly) s 400 zástupci. Do kompetencí tohoto zákonodárného orgánu spadá, jak již bylo zmíněno, zvolení prezidenta,

¹⁷South African Government Information. *The President*. [online]. [cit. 2013-01-20], Dostupné z: <http://www.info.gov.za/leaders/president/index.htm>

¹⁸Vláda České republiky. *Ministerstva*. [online]. [cit. 2013-01-20], Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/clenovevlady/ministerstva/>

¹⁹Southafrica.info. *The nine provinces of South Africa* [online]. [cit. 2013-01-20], Dostupné z: <http://www.southafrica.info/about/geography/provinces.htm#.UMxS5PJhHkd>

dále schvaluje nové zákony a zastává kontrolní funkci nad výkonnými orgány státní moci. Druhá komora parlamentu se nazývá Národní rada provincií (The National Council of Provinces). Rada se také zapojuje do legislativního procesu, ale jejím hlavním úkolem je hájit zájmy provincií na vyšší úrovni řízení státu²⁰.

Soudní složka státní moci je obdobná české struktuře. Ústavní soud (The Constitutional Court) je nejvyšší judikurní instancí země. Má dbát na správnou interpretaci a dodržování Ústavy. Nižší instancí je Nejvyšší odvolací soud (The Supreme Court of Appeal) sídlící v Bloemfonteinu. Následují Vrchní soudy (The High Courts). V současné době se na území JAR nalézá 10 těchto soudů²¹. Mezi nejpočetnější skupinu soudů patří soudy první instance (the Magistrates' Courts). Ať už na jakékoli úrovni instance, vždy by soudy měly rozhodovat nezávisle, efektivně a v souladu s platnou legislativou.

1.5 Mezinárodní angažovanost Jihoafrické republiky

Jihoafrická republika je známá svým pozitivním přístupem k regionálním uskupením. Sama je členem většiny organizací na africkém kontinentu, ovšem totéž platí i o celosvětových organizacích. V některých případech se jednalo o jediný africký stát, který zde byl zastoupen.

Vláda otevřená k mezinárodnímu dialogu napomohla ke zviditelnění Jihoafrické republiky a postupnému řešení rozvojových problémů prostřednictvím mezinárodních fondů. Získáním nových možností financování jednotlivých projektů může země ještě více bojovat například s vysokou nezaměstnaností.

1.5.1 Regionální uskupení na africkém kontinentu

Jihoafrickou republiku lze charakterizovat jako nejvýznamnější zemi afrického kontinentu z hlediska HDP, populace i zahraničního obchodu. Orientace na africký trh byla v období apartheidu potlačována a země se více zaměřovala na spolupráci se zámořskými vyspělými oblastmi. Po nastolení demokratické vlády si Jihoafrická republika stále udržovala dobré vztahy s mimoafrickými zeměmi, ale také se vrátila ke spolupráci se státy na vlastním kontinentu.

²⁰Parliament of the Republic of South Africa. *Our constitution*. [online]. [cit. 2013-01-23], Dostupné z: http://www.parliament.gov.za/live/content.php?Category_ID=11

²¹Constitutional Court of South Africa. *Role of the Constitutional Court*. [online]. [cit. 2013-01-23], Dostupné z: <http://www.constitutionalcourt.org.za/site/thecourt/role.htm>

JAR je členem většiny regionálních uskupení v Africe. Jmenovitě:

- Africká unie (AU)
- Africká rozvojová banka (ADB)
- Nové partnerství pro africký rozvoj (NEPAD)
- Jihoafrická celní unie (SACU)
- Společná měnová oblast (CMA)
- Jihoafrické rozvojové společenství (SADC)²²

Prostorem pro řešení sociálních, ekonomických ale i politických problémů se stala Africká unie, vytvořená roku 2002 na summitu Organizace africké jednoty (OAJ) v Durbanu. V současnosti AU čítá 53 členských států afrického kontinentu²³. Lze ji proto považovat za největší organizaci Afriky. Hlavním úkolem je integrovat africké státy, aby mohly lépe čelit trendu globalizace.

Africká rozvojová banka (African development bank) byla založena již roku 1964. Tato instituce poskytuje půjčky africkým zemím hlavně k vytváření udržitelného hospodářského rozvoje. Od doby svého vzniku až do roku 2011 poskytla úvěry a granty v celkové hodnotě přes 60 miliard UA²⁴.

Nové partnerství pro rozvoj Afriky (The New Partnership for Africa's Development) je inovativní program Africké unie přijatý v Lusace v Zambii roku 2001. Za klíčový úkol si NEPAD klade podporu urychlování afrického růstu v oblasti globální ekonomiky sledováním nových přístupů k politické a socio-ekonomické transformaci kontinentu. Agenda NEPAD lze rozčlenit do šesti oblastí – změny klimatu a řízení zdrojů, regionální integrace a infrastruktura, lidský rozvoj, ekonomické a podnikové řízení a průřezová témata jakým jsou např. informační technologie²⁵.

Jihoafrická celní unie (Southern African Customs Union) představuje nejstarší celní unii ve světě. Úplné počátky sahají až do konce 19. století. Prostor bez překážek pro obchod se

²²Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. *Jihoafrická republika-Zahraničně-politická orientace*. [online]. [cit. 2013-01-23], Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/jihoafricka_republika/politika/zahranicne_politicka_orientace.html

²³African Union. *Member states*. [online]. [cit. 2013-01-23], Dostupné z: http://www.au.int/en/member_states/countryprofiles

²⁴African Development Bank Group. *About us*. [online]. [cit. 2013-01-23], Dostupné z: <http://www.afdb.org/en/about-us/>

²⁵The New Partnership For Africa's Development. *About*. [online]. [cit. 2013-01-23], Dostupné z: <http://www.nepad.org/about>

zbožím mezi členskými zeměmi, kterými jsou společně s Jihoafrickou republikou také Botswana, Lesotho, Namibie a Svazijsko, napomohl výraznému rozvoji obchodních vztahů a nových investičních příležitostí²⁶.

Společná měnová oblast (Common Monetary Area) sdružuje společně s JAR další tři africké státy, a to Lesotho, Svazijsko a Namibii. Smluvní úpravu měnových vztahů představuje mnohostranná dohoda z roku 1992.

Jihoafrické rozvojové společenství (Southern African Development Community) nahradilo roku 1992 původní SADCC (The Southern African Development Coordinating Conference)²⁷. Tato organizace se zaměřuje na sociální problematiku. Mezi hlavní cíle patří snižování chudoby a zvyšování životní úrovně obyvatelstva afrického kontinentu.

Veškeré výše zmíněné organizace usilují o posílení pozice Afriky jako obchodního partnera pro vyspělý svět. Integrováním a vytvářením společných pravidel a výjimek výrazně zvyšují svou konkurenceschopnost jak uvnitř, tak navenek.

1.5.2 Působnost Jihoafrické republiky ve světových organizacích

Do zorného úhlu světových mocenských států se Jihoafrická republika dostala již v období apartheidu, kdy i přes nelítostný politický režim země prosperovala. Po nastolení demokratické vlády se JAR snažila očistit svou pověst. Angažovanost v hlavních světových organizacích se jevila jako optimální možnost.

Jihoafrická republika je členem těchto mezinárodních organizací:

- OSN
- Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (IBRD);
- Mezinárodní měnový fond (IMF);
- Britské společenství národů (Commonwealth);
- Světová obchodní organizace (WTO);
- Světová celní organizace (WCO);
- Hnutí nezúčastněných (NAM);
- Asociace pro regionální spolupráci zemí lemuujících Indický oceán (IOR-ARC)

²⁶Southern African Customs Union. *About SACU*. [online]. [cit. 2013-01-23], Dostupné z: <http://www.sacu.int/about.php?id=395>

²⁷Southern African Development Community. *SADC Overview*. [online]. [cit. 2013-01-23], Dostupné z: <http://www.sadc.int/about-sadc/overview/>

- BRICS
- G20²⁸.

Jihoafrická republika patřila mezi 51 zakladatelů Organizace spojených národů v roce 1945. Členství bylo pozastaveno v období apartheidní vlády jako způsob nátlaku na místní orgány. V roce 1994 po nastolení demokracie byla znovu přijata. JAR ctí zásady a cíle Charty Organizace spojených národů. Primární role OSN spočívá v udržování mezinárodního míru a podporovat hospodářský rozvoj a později řešila i oblast ochrany lidských práv. Již podruhé byla JAR zvolena Radou bezpečnosti OSN (UNSC) nestálým členem pro období 2011 a 2012²⁹.

Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (International Bank for Reconstruction and Development) spadá do skupiny institucí pod záštitou Světové banky. Mezi primární cíl organizace lze zařadit snižování chudoby a podpora udržitelného rozvoje. Jako nástroje využívá půjčky, záruky či poskytuje poradenské služby.

Mezinárodní měnový fond (International Monetary Fund) podporuje globální měnovou spolupráci, finanční stabilitu zemí a zajistí mezinárodní obchod. Členem této organizace se Jihoafrická republika stala roku 1945³⁰ stejně jako IBRD.

V závislosti s historickým vývojem země byla již dříve Jihoafrická republika součástí Britského společenství národů. V období od roku 1931 až do roku 1961 JAR vystupovala pod záštitou Commonwealthu, ale poté společenství opustila. Opětovně se připojila až v roce 1994³¹.

Světová obchodní organizace (World Trade Organization)³² řeší problematiku otevírání ekonomik okolnímu světu. Hlavním cílem organizace stále zůstává naprostá liberalizace zahraničního obchodu pomocí odstraňování překážek. Členem WTO se Jihoafrická republika stala roku 1995.

²⁸ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. *Jihoafrická republika-Zahraničně-politická orientace*. [online]. [cit. 2013-01-23], Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/jihoafricka_republika/politika/zahranicne_politicka_orientace.html

²⁹ Permanent Mission of South Africa to the United Nations. *About the Permanent Mission of South Africa to the United Nations*. [online]. [cit. 2013-01-23], Dostupné z: <http://www.southafrica-newyork.net/pmun/about.html>

³⁰ International Monetary Fund. *Data and Statistics*. [online]. [cit. 2013-01-23], Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/fin/tad/exfin2.aspx?memberKey1=880&date1key=2012-12-16>

³¹ The Commonwealth. *South Africa*. [online]. [cit. 2013-01-23], Dostupné z: <http://www.thecommonwealth.org/Templates/YearbookHomeInternal.asp?NodeID=139444>

³² World Trade Organization. *South Africa and the WTO*. [online]. [cit. 2013-01-23], Dostupné z: http://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/south_africa_e.htm

Asociace pro regionální spolupráci zemí lemuujících Indický oceán (Indian Ocean Rim Association for Regional Co-operation) sdružuje od roku 1997 pobřežní státy, jejichž přírodní hranici tvoří Indický oceán. Působnost organizace zasahuje převážně do oblasti liberalizace obchodu, usnadnění pohybu investic a hospodářské a technické spolupráce. Jihoafrická republika se stala členským státem tohoto uskupení již v jeho počátcích (rok 1997) ³³.

Skupina BRIC představovala dosud čtyři nejrychleji se rozvíjející ekonomiky světa, kterými byly Brazílie, Rusko, Indie a Čína. Na třetím summitu v Číně roku 2011 ³⁴ Jihoafrická republika rozšířila počet členů a stala se oficiální pátou zemí BRICS. Přijetím do této skupiny dala světu jasně najevo svůj cíl pokračovat v rychlém rozvoji a zařadit se mezi vyspělé státy světa.

Skupina G20 představuje nejvýznamnější státy nejvíce ovlivňující ekonomickou, politickou a hospodářskou situaci světa. Účast afrického státu je tudíž nepravděpodobná. I zde se ale Jihoafrické republice podařilo prosadit svou účast. Programem posledního summitu G20 v Mexiku v červnu 2012 se stalo oživení ekonomik zasažených finanční krizí, podpora zaměstnanosti, infrastruktury a celkového nastartování dalšího budoucího rozvoje ³⁵. Jihoafrické republice bylo ctí pořádat summit G20 v roce 2007³⁶.

³³Indian Ocean Rim Association For Regional Co-operation.*Membership*. [online]. [cit. 2013-01-23], Dostupné z: <http://www.iorarc.org/about-us/membership.aspx>

³⁴Ministry of External Affairs.*About BRICS*. [online]. [cit. 2013-01-23], Dostupné z: <http://www.bricsindia.in/about.html>

³⁵G20.*The G20: its role and legacy*. [online]. [cit. 2013-01-23], Dostupné z: http://www.g20.org/docs/about/part_G20.html

³⁶G20.*What is the G20*. [online]. [cit. 2013-01-23], Dostupné z: http://www.g20.org/docs/about/about_G20.html

2. Porovnání ekonomického prostředí Jihoafrické republiky a České republiky

V této kapitole bych se chtěla věnovat rozdílům mezi Jihoafrickou a Českou republikou, které mohou bránit v navazování společných vztahů. Pro monitorované období jsem si zvolila počátek finanční krize v Evropě a její průběh až dosud. Oba státy se s krizí musely příslušným způsobem vypořádat. Důležitým aspektem je také ukazatel, do jaké míry zasáhla krize jednotlivé sektory hospodářství obou zemí. Ochromením některých důležitých oborů může stát zaujmout negativní postoj vůči silným exportérům, aby ochránil vlastní výrobce. Jistá citlivost na výkyvy ve světovém obchodu představuje výraznou nevýhodu pro státy závislé na exportní politice, jako je na příklad Česká republika.

2.1 Ekonomická situace

Jak Česká republika, tak Jihoafrická republika disponuje již přes 20 let funkčním tržním hospodářstvím. V historii obě tyto země procházely velmi komplikovaným obdobím ať již v případě apartheidu v JAR, tak v období komunistické vlády v bývalé Československé socialistické republice. Vstupem do Evropské unie roku 2004 společně s dalšími devíti státy bývalého východního bloku se Česká republika stala součástí významného evropského uskupení. Není tudíž překvapivé, že nedávná finanční krize postihla náš stát mnohem více než Jihoafrickou republiku. Viditelná soběstačnost jihoafrického státu vybudovaná v nechvalném apartheidním režimu částečně zmírnila následky finanční krize. V případě České republiky se podle odborníků stále nalézáme v období recese. Předkrizových hodnot jednotlivých ekonomických ukazatelů bohužel zatím nedosáhla ani jedna z těchto dvou zemí.

2.1.1 Makroekonomické ukazatele

Významné postavení Jihoafrické republiky na černém kontinentu je nezpochybnitelné. Podle UNCTAD vyprodukovala v roce 2011 více než 22 % HDP Afriky. Pokud se zaměříme na celosvětové HDP, jeho význam již není tak markantní. JAR vytváří pouze 0,5 % světového

HDP. Pozice České republiky v celosvětovém měřítku je obdobná. Vyprodukuje kolem 0,3 % světového HDP³⁷.

Postavíme-li proti sobě Českou republiku a Jihoafrickou republiku, JAR vyprodukuje téměř dvojnásobek HDP než Česká republika. Situace je zcela opačná v případě HDP na obyvatele. Zde převažuje Česká republika o dvojnásobek JAR.

Tabulka 1 - HDP za rok 2011

Ukazatel	Jihoafrická republika	Česká republika
HDP (v mil US dolarech)	408 439	215 690
HDP per capita (v US dolarech)	8 094	20 475

Zdroj: UNCTAD statistics: *Nominal and real GDP, total and per capita*. [online] 2012[cit. 2013-04-09]. Dostupné z: <http://unctadstat.unctad.org/TableViewer/dimView.aspx>

Pokud se podíváme na vývoj hrubého domácího produktu v období od roku 2007 až dodnes, můžeme zpozorovat průběžně rostoucí trend HDP až do roku 2009, kdy z důvodu finanční krize HDP v obou zemích kleslo a to v České republice o -4,7 % a v Jihoafrické republice o -1,7 %. Do fáze růstu se obě ekonomiky vrátily již následující rok.

Tabulka 2 - Růst HDP v období 2007-2011

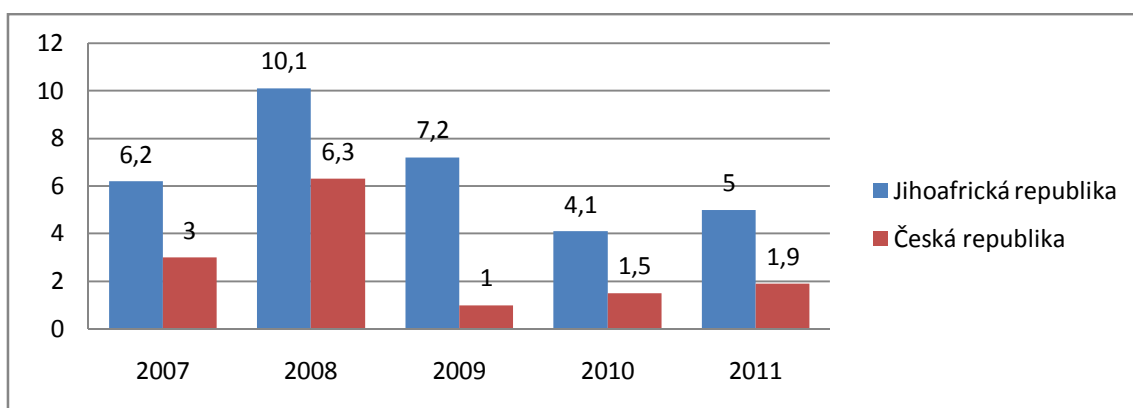
Země	2007	2008	2009	2010	2011
Česká republika	5,7	3,1	- 4,7	2,7	1,7
Jihoafrická republika	5,6	3,6	-1,7	2,8	2,7

Zdroj: *Country statistical profiles: Keytables from OECD* [online]. 2013. vyd. [cit. 2013-04-09]. ISSN 2075-2288.

Ukazatel roční míry inflace zaznamenává opět výrazné rozdíly. Jak můžete vidět na grafu níže, hodnoty tohoto ukazatele v Jihoafrické republice jsou mnohem vyšší než v České republice. Podle OECD v období od roku 2007 do roku 2011 se míra roční inflace v procentuálním vyjádření v České republice pohybovala od 1 % do 3%. Vyšší hodnotu, a to 6,3 %, můžeme zaznamenat v roce 2008. V případě Jihoafrické republiky se v témže období pohybovala roční míra inflace od 4 % do 7 %. Obdobně zde můžeme nalézt výkyv v roce 2008, kdy roční míra inflace činila 10,1 %.

³⁷ UNCTAD: Nominal and real GDP. [online]. [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: <http://unctadstat.unctad.org/TableViewer/tableView.aspx>

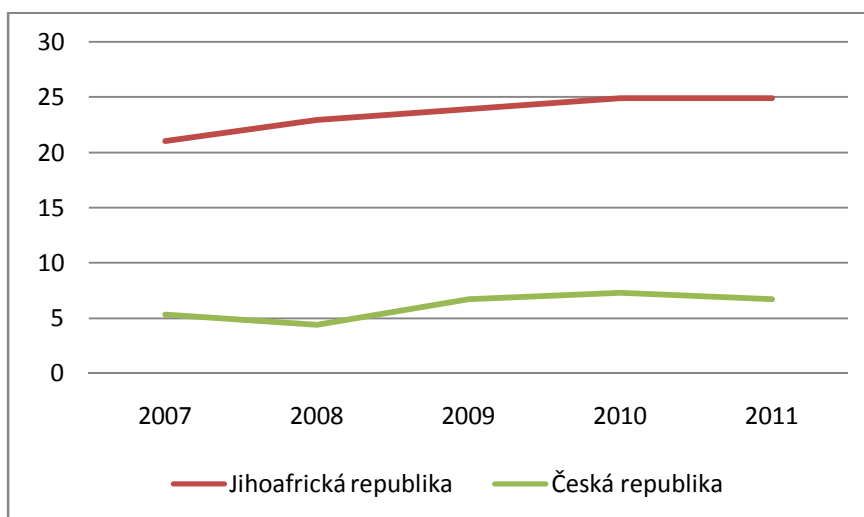
Graf 1 - Vývoj inflace v procentech za období 2007-2011

Zdroj: *Country statistical profiles: Keytables from OECD* [online]. 2013. vyd. [cit. 2013-04-09]. ISSN 2075-2288.

Problematika nezaměstnanosti patří mezi současná celosvětová nejdiskutovanější témata. Jak můžete vidět na grafu, oba monitorované státy čelí stálému nárůstu nezaměstnaného obyvatelstva. V případě České republiky zasažené finanční a ekonomickou krizí na konci roku 2008 se trh práce stabilizoval až v roce 2011, kdy se situace zlepšila oproti předešlému roku ze 7,3 % na 6,7 %. Trh práce v Jihoafrické republice trpí téměř čtyřnásobně vyšší nezaměstnaností oproti ČR.

Graf 2 - Vývoj nezaměstnanosti v procentech za období 2007-2011

Zdroj: *Country statistical profiles: Keytables from OECD* [online]. 2013. vyd. [cit. 2013-04-09]. ISSN 2075-2288.

Vysoké nezaměstnanosti v Jihoafrické republice se věnuje mnoho vládních programů. Začleněním původního černošského obyvatelstva do jednotlivých firem se například zabývá

B-BBEE (Broad –Based Black Economic Empowerment)³⁸. Tento vládní program vytvořil kodexy pro jednotlivá odvětví podnikání a veřejnou správu. Měřitelnost úspěšnosti této politiky je založena na pravdivém vykazování jednotlivých soukromých i veřejných firem. Na počátcích velmi ambiciózní program způsobil v nadcházejícím období několik negativ. Mnoho firem upřednostňovalo černošského adepta před více kvalifikovaným bělošským pracovníkem kvůli získaným bodům ze zmíněného programu. V současné době se spíše setkáváme s emigrací bělošské menšiny zpět do své vlasti, kde se lépe uplatní. Další program odstartovaný roku 2006 JIPSA (Joint Initiative on Priority Skills Acquisition) řeší problematiku nedostatečné kvalifikace pracovníků. Doplnění profesních dovedností jak v oblasti strojírenství, finančního řízení či řemeslných odvětví může napomoci ke zvyšování hospodářského růstu celé země³⁹.

2.1.2 Sektorová struktura

Ekonomickou situaci země lze monitorovat také prostřednictvím jednotlivých sektorů. Mezinárodní instituce často využívají ukazatelů podílu sektorů na tvorbě celkového HDP či na zaměstnanosti země jako indikátorů pro zařazení státu do kategorie vyspělých či rozvojových. Primární sektor v mé práci zahrnuje zemědělství, lesnictví, rybolov a těžební průmysl. Sekundární sektor je zastoupen zpracovatelským, energetickým průmyslem a stavebnictvím. Do terciárního sektoru zařazujeme veškeré služby. Mezi ty nejvýznamnější patří obchod, doprava, bankovní a finanční služby a stravování.

Primární sektor

Primární sektor v **Jihoafrické republice** vytváří necelá 3 %HDP a zaměstnává 9 % ekonomicky aktivního obyvatelstva⁴⁰. Výhodná poloha státu napomáhá dobře fungujícímu zemědělství, které je zcela soběstačné. Napříč všemi podnebnými pásy procházejícími státem jsou pěstovány rozmanité druhy plodin. Mezi nejčastěji pěstované rostliny patří kukuřice, pšenice, cukrová třtina, vinná réva a slunečnice. Živočišná produkce je taktéž v zemi velmi rozšířená. Významnou surovinu zde představuje vlna, která je často určena pro export. Jihoafrická republika je považována za významného vývozce zemědělských produktů do

³⁸Department:Trade and Industry Republic of South Africa: Why B-BBEE?. [online]. [cit. 2013-03-18].

Dostupné z: <http://bee.thedti.gov.za/27.htm>

³⁹ SouthAfrica.info: Skills initiative to boost growth. [online]. [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: http://www.southafrica.info/business/economy/development/jipsa-270306.htm#.UTFANUrt_ul

⁴⁰CIA: *The World Factbook*. [online]. [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sf.html>

celého světa. Využitím konkurenční výhody by mohla patřit mezi TOP 10 světových vývozců zemědělských produktů s vysokou přidanou hodnotou. Negativně na místní hospodářství působí nedostatek vodních zdrojů, které omezují zefektivňování pěstitelské produkce.

Zemědělský sektor představuje stěžejní odvětví pro vládní program New Growth Path, který má za cíl snižovat nezaměstnanost země vytvořením 5 milionů nových pracovních míst do roku 2020. Jelikož zemědělství zaměstnává podle jihoafrických statistik v roce 2012 přímo či nepřímo více než 8 milionů lidí, tento perspektivní obor může představovat možnost pro vylepšení červených statistik zaměstnanosti obyvatelstva⁴¹.

Mezi často diskutovaná témata patří pozemková reforma z roku 1994, na základě které má být vráceno alespoň 30 % úrodné půdy původnímu černošskému obyvatelstvu. Podle vládních reportů bylo za období 1994-2011 navraceno 6,8 milionů hektarů kvalitní půdy vyvlastněné v období apartheidu⁴². Přestože velké množství půdy změnilo své majitele, původně zamýšlený plán, pomoci černošskému obyvatelstvu se lépe prosadit v zemědělství, selhává. Půda zůstává často neobhospodařována z důvodů stále nedokončených administrativních průtahů.

Těžební průmysl představuje největší část primárního sektoru na tvorbě HDP. Zaměstnává přímo i nepřímo téměř milion jihoafrických obyvatel. Země disponuje rozsáhlým nerostným bohatstvím, které ji řadí mezi klíčové hráče na světových trzích. Na území JAR se nacházejí nejrozsáhlejší světové zásoby manganu, zlata, platiny, vanadu a hliníkových silikátů. V roce 2009 zaujímala Jihoafrická republika čtvrté místo ve světovém diamantovém průmyslu. Na území se vyskytují rozsáhlá naleziště uhlí, která slouží převážně k výrobě elektřiny distribuované po celé Africe. Díky rozsáhlým zásobám širokého množství surovin je země téměř soběstačná, tudíž své přebytky směřuje dále na vývoz.

Primární sektor v **České republice** zaznamenává taktéž tendenci snižování podílu HDP i zaměstnanosti na úkor sekundárního a terciárního sektoru. Za rok 2011 se podílel primární sektor na obou výše zmiňovaných ukazatelích přes 2 %⁴³. Jelikož se Česká republika nalézá v mírném pásmu, není možné pěstovat takové množství plodin v porovnání s Jihoafrickou

⁴¹ SouthAfrica.info: *South African agriculture*. [online]. 3. 12. 2012 [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://www.southafrica.info/business/economy/sectors/agricultural-sector.htm#.UVGjOkrUs7k>

⁴² SouthAfrica.info: *Land reform: progress, challenges*. [online]. 5. 6. 2012 [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://www.southafrica.info/business/economy/development/land-050612.htm#.UVGrVErUs7k>

⁴³ Ministerstvo zemědělství: *Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2011*. [online]. [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/vyrocní-a-hodnotící-zpravy/zpravy-o-stavu-zemedelstvi/zelena-zprava-2011.htm>

republikou. Mezi významné plodiny patří různé druhy obilovin, cukrová řepa, brambory, olejnin, ovoce a zelenina. Česká republika je významná pro typickou rostlinu a tou je chmel. Celosvětově představuje čtvrtého největšího producenta chmele za Německem, americkým a asijským gigantom. Živočišná produkce taktéž hraje významnou roli.

Surovinová základna České republiky je velmi omezená. Nedostatečné zdroje musejí být doplněny dovozem, čímž si vytváří závislost na světových cenách. Na území se nacházejí různá ložiska nerostného bohatství, ale jejich těžba by byla příliš nákladná v porovnání s plynoucím ziskem z těžby. Výjimku tvoří černé a hnědé uhlí, na jehož těžbě je závislý hutnický průmysl na Ostravsku a Mostecku.

Sekundární sektor

Sekundární sektor v **Jihoafrické republice** produkuje přes 32 % HDP a zaměstnává 26 % ekonomicky aktivního obyvatelstva⁴⁴. V zemi se nalézají čtyři hlavní průmyslové oblasti a to Gauteng, Kapské Město, Durban a Port Elizabeth. Zde se soustředí převážná část průmyslové výroby Jihoafrické republiky. Nejvýznamnějším odvětvím je průmysl ocele a jiných kovů, jehož výrobky jsou určeny převážně pro zahraniční trhy. Následuje chemický průmysl a třetí pozici zaujímá potravinářský průmysl.

Stále sílící význam lze zaznamenat v automobilovém průmyslu, kde se Jihoafrická republika zařadila mezi vyhledávaná území světových automobilových značek. Odvětví vytváří přímo přes 28 000 pracovních míst a dalších 250 000 míst v navazujících oborech⁴⁵. Výroba komponentů či celých automobilů je primárně určena pro zahraniční trhy. Velké procento produkce opouští africký kontinent a míří např. do Spojených států či do Austrálie a Jihovýchodní Asie.

Skupinu uvádajících zpracovatelský oborů představuje textilní, obuvnický a kožedělný průmysl. I zde se významně prosadily levnější čínské výrobky před domácí produkcí.

Energetický průmysl tvoří méně než 3 % HDP země. Čerpá z velké části z vlastních rozsáhlých zásob černého uhlí a nově zalezených zásob zemního plynu. Vysoká produkce elektrické energie je nutná pro umožnění dalšího rozvoje energeticky náročných odvětví. S rozsáhlou výrobou se také pojí množství vyprodukovaných emisí. Jihoafrická republika

⁴⁴CIA: *The World Factbook*. [online]. [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sf.html>

⁴⁵SouthAfrica.info: *South Africa's automotive industry*. [online]. 27. 11. 2012 [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://www.southafrica.info/business/economy/sectors/automotive-overview.htm#.UVHST0rUs7k>

patří mezi skupinu zemí produkujících nejvíce skleníkových plynů. Snaha o zapojení obnovitelných zdrojů představuje možné řešení ekologicky špatné situace země. Rozpracovaný jaderný program byl pozastaven po nedávné události v Japonsku a jeho obnovení bude předcházet mnoho bezpečnostních testů, které musí prokázat odolnost jaderných reaktorů na možné přírodní katastrofy, jako byla tsunami v případě Fukushima⁴⁶.

Stavebnictví v Jihoafrické republice zažilo svůj boom v období příprav na mistrovství světa ve fotbale roku 2010. Následně musela ekonomika čelit výraznému převýšení nabídky stavebních prací nad poptávkou. Zlepšit situaci předpokládá vláda spuštěním nových investičních programů v oblasti infrastruktury a dalším rozšiřováním výstavby sociálního bydlení pro nízko-příjmové skupiny obyvatelstva.

Sekundární sektor v **České republice** představuje 40 % na HDP a 39 % na zaměstnanosti⁴⁷. Nejvýznamnějším odvětvím je strojný průmysl reprezentovaný zejména společností Škoda, která se zabývá výrobou automobilů, modernizací vlakových vozů, výrobou vodních turbín atd. Další rozsáhlé odvětví s tradicí představuje chemický průmysl zejména v severní a východní části území.

Největší podíl na výrobě elektrické energie zaujímají tepelné elektrárny následované jadernými a ostatními zdroji. V současné době zaznamenáváme tendenci nahrazovat neekologické tepelné elektrárny výrobou energie z obnovitelných zdrojů. Na území České republiky se nacházejí dvě fungující jaderné elektrárny zajišťující 46 % vyprodukované energie⁴⁸.

Stavebnictví prožívá obdobně jako v Jihoafrické republice období svého útlumu. Meziročně stále klesá počet zaměstnanců i množství nových staveb z důvodu ekonomické krize v Evropě, která výrazně snížila poptávku po stavebních pracích.

⁴⁶ SouthAfrica.info: *Nuclear power 'will help cut emissions'*. [online]. 20. 1. 2013 [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://www.southafrica.info/about/sustainable/nuclear-200213.htm#.UVHby0rUs7k>

⁴⁷ CIA: *The World Factbook*. [online]. [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ez.html>

⁴⁸ ČEZ: *Podíl zdrojů elektřiny použitých pro výrobu elektřiny v roce 2011*. [online]. [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://www.cez.cz/cs/odpovedna-firma/zivotni-prostredi/informace-dle-energetického-zakona-c458-2000-sb/2011/podil-zdroju-elektřiny.html>

Terciární sektor

Terciární sektor představuje celosvětově nejvýznamnější skupinu oborů, které jsou často surovinově nenáročné, a přesto přináší největší příjmy. V **Jihoafrické republice** se podílí 65% na HDP a taktéž na zaměstnanosti země⁴⁹.

Stále rostoucím a důležitým odvětvím je oblast bankovníctví a finančních služeb. Jihoafrická republika disponuje velmi kvalitním a rozsáhlým bankovním systémem s jasnými pravidly. Roli centrální banky zde zastává South African Reserve Bank (SARB) s hlavním cílem zajistit cenovou stabilitu země. V soukromém sektoru se vyskytuje přes 50 bankovních institucí a několik desítek zahraničních bank⁵⁰ nabízejících stále širší rozpětí bankovních služeb.

Dopravní a telekomunikační infrastruktura země je považována za jednu z nejrozsáhlejších a nejmodernějších na africkém kontinentu. Disponuje rozsáhlou silniční i železniční sítí spadající z velké části pod státní správu. Letecká doprava je zde taktéž výrazně zastoupena prostřednictvím více než stovky letišť. Jihoafrická republika v přípravách na mistrovství světa ve fotbale vložila mnoho finančních prostředků do výstavby silnic, které umožňují propojit významná střediska země. Investicemi do dopravy došlo k zpřístupnění dalších oblastí důležitých pro cestovní ruch. Oblasti telekomunikací dominuje oligopol tří nejvýznamnějších mobilních operátorů na jihoafrickém území (Vodacom, MTN, Cell-C) poskytující své služby většině obyvatel země.

V souvislosti s cestovním ruchem narážíme na problém stále nízké bezpečnosti, čímž stát přichází o potřebné příjmy do rozpočtu. Mnoho cestovních kanceláří se zaměřuje pouze na nejznámější národní parky a návštěvu významných měst svým klientům výrazně nedoporučují.

V **České republice** terciární sektor vytváří 59 % HDP a zaměstnává 58 % obyvatelstva⁵¹. Odpovědnost za monetární politiku země je svěřena do rukou České národní banky, která se svými nástroji snaží zajistit měnovou stabilitu země. Rozsáhlý finanční sektor je reprezentován mnoha bankovními, pojišťovacími institucemi a penzijními fondy.

⁴⁹CIA: *The World Factbook*. [online]. [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sf.html>

⁵⁰South African Reserve Bank: *Selected SA Banking Sector Trends*. [online]. [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: <http://www.resbank.co.za/publications/detail-item-view/pages/publications.aspx?sarbweb=3b6aa07d-92ab-441f-b7bf-bb7dfb1bedb4&sarblist=21b5222e-7125-4e55-bb65-56fd3333371e&sarbitem=4979>

⁵¹ CIA: *The World Factbook*. [online]. [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ez.html>

Dopravní infrastruktura České republiky se vyznačuje svou zastaralostí. I přes rozsáhlé sítě jak silniční, tak železniční dopravy, většina úseků vyžaduje rozsáhlou modernizaci. Mnoho vysokorychlostních úseků silnic a dálnic zůstává stále pouze na papíře pro nedostatek finančních zdrojů či z důvodu administrativních komplikací.

Cestovní ruch je v ČR velmi rozvinutý. Na území se nachází mnoho významných památek, horských areálů či lázeňských komplexů navštěvovaných cizinci z celého světa a taktéž Čechy samotnými. V roce 2012 podle Českého statistického úřadu využilo přes 7 milionů cizinců české ubytovací služby.

2.2 Zahraniční obchod

Jak již bylo dříve zmíněno, Jihoafrická i Česká republika se aktivně podílejí na světovém obchodě, ať v pozici exportéra či importéra. Jelikož obě země používají různou metodiku vykazování nelze snadno porovnávat konkrétní hodnoty vývozu či dovozu navzájem, ovšem pro vytvoření představy o rozsáhlosti probíhané směny jsou nutné.

Komoditní struktura hlavních vývozních artiklů snadno identifikuje stěžejní obory, které nejvíce přispívají do celkové bilance státu. Potřebná surovinová základna či komparativní výhoda planoucí z ostatních výrobních faktorů umožňuje dané zemi prosazovat své výrobky na zahraničních trzích, které tuto výhodu nemají. Naopak dovážené komodity stát nemůže zajistit za obdobných cenových či kvalitativních podmínek z vlastních zdrojů, a proto uvolní místo jiné zemi s příslušnou komparativní výhodou.

Hlavní obchodní partnery představují velmi často okolní státy zapojené do různých druhů integrací zjednodušujících probíhanou směnu či bilaterálních dohod. Odstranění tarifních i netarifních překážek slouží v těchto případech k posílení pozice zainteresovaných zemí ve společném tržním prostoru a k zjednodušení celého obchodního procesu.

2.2.1 Struktura obchodní bilance Jihoafrické republiky a její hlavní aktéři

Jihoafrická republika patří mezi liberální státy s otevřenou ekonomikou bez jakýchkoli bariér bránících obchodu. Jako člen SACU společně s Botswanou, Lesothem, Namibií a Svazijskem nevykazuje jednotlivé hodnoty pro tyto státy, ale prezentuje je jako součást vnitrounijního obchodu.

Jak ukazuje tabulka níže, obchodní bilance Jihoafrické republiky z dlouhodobého pohledu je téměř vždy záporná, přestože hodnoty samotného vývozu i dovozu stále stoupají. Výrazný pokles exportu a importu v roce 2009 zapříčinila ekonomická krize jak na evropském tak na americkém kontinentu, kterou pocítila JAR v podobě významného poklesu poptávky po svých produktech. V roce následujícím, kdy se situace alespoň z části stabilizovala, pokračovala Jihoafrická republika ve svém růstu zahraničního obchodu.

Tabulka 3 - Obchodní bilance Jihoafrické republiky v mld. USD

	2007	2008	2009	2010	2011
Dovoz	79,887	88,401	64,035	78,683	96,426
Vývoz	67,374	77,934	60,854	78,875	92,147
Bilance	-12,513	-10,467	-3,181	0,192	-4,279

Zdroj: The Department of Trade and Industry, South Africa: *Trade Statistics*. [online]. [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: <http://tradestats.thedti.gov.za/ReportFolders/reportFolders.aspx>

Jihoafrická republika směřuje významný podíl zahraničního obchodu přes hranice afrického kontinentu. Mezi jeho nejvýznamnější obchodní partnery patří Evropská unie jako celek, Čína, USA a Japonsko.

Evropská unie sice oslabilu svou pozici oproti období před krizí, stále však patří mezi největšího jihoafrického obchodního i investičního partnera. Vzájemné vztahy jsou upraveny Dohodou o obchodu, rozvoji a spolupráci (Trade, Development and Cooperation Agreement) podepsanou v roce 1999. Na základě této dohody, upravující podmínky pro dovoz a vývoz jednotlivých komodit mezi oběma stranami, došlo již v následujícím roce k výraznému nárůstu obchodních vztahů.

Do hlavních komodit určených pro evropský trh patří zejména hutnické produkty, dopravní stroje a zařízení a také široké spektrum průmyslových výrobků. Naopak na jihoafrický trh EU nejvíce vyváží výrobky strojního a chemického průmyslu⁵². Vzájemná spolupráce spočívá v postupné liberalizaci obchodu s částečně citlivými komoditami pro oba státy, jako jsou zemědělské, chemické a textilní produkty.

Vzájemná vztahy EU a JAR jsou dále upravovány Dohodou z Cotonu (o této dohodě se zmíním později v souvislosti s Českou republikou) a v současné době probíhá vyjednávání o uzavření Economic Partnership Agreement, která ovšem stále zůstává nedořešena.

⁵²European Commission: *South Africa*. [online]. [cit. 2013-03-29]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/bilateral-relations/countries/south-africa/>

Pokud bychom chtěli znát aktuální podíly za jednotlivé státy, první pozici přebírá asijský gigant jak na exportu, tak na importu následován USA. Pokles podílu evropských partnerů byl v posledních letech vykompenzován rychlým nárůstem čínských či amerických společností.

Tabulka 4 - Hlavní vývozní a dovozní partneři Jihoafrické republiky na počátku roku 2012

Exportní země	Podíl	Importní země	Podíl
Čína	15,6 %	Čína	15,6 %
USA	9,5 %	Německo	10,0 %
Japonsko	6,8%	USA	7,4 %
Nizozemsko	6,4 %	Indie	6,0 %
Německo	5,8 %	Japonsko	4,9 %

Zdroj: The Department of Trade and Industry, South Africa: *Trade Statistics*. [online]. [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: <http://tradestats.thedti.gov.za/ReportFolders/reportFolders.aspx>

V současné době můžeme zaznamenat trend nárůstu obchodních vztahů s ostatními africkými zeměmi. V roce 2012 se zvýšil podíl exportu do tohoto kontinentu na 18 % z původních 15 %. Mezi hlavní africké obchodní partnery patří Zambie, Alžírsko, Zimbabwe, Mosambik, Nigérie a Angola⁵³.

Významnými vývozními komoditami jsou drahokamy, polodrahokamy, zlato, minerální paliva, oleje, železná ruda a její další zpracované podoby, motorová vozidla, kotle, stroje a zařízení, manganové rudy a diamanty.

Mezi hlavní dovozní komodity patří naopak minerální paliva, nukleární reaktory, různé elektrické stroje a zařízení, průmyslové komponenty, motorová vozidla a příslušenství, telefonní sady, či kopírky.

2.2.2 Struktura obchodní bilance České republiky a její hlavní aktéři

Po vstupu České republiky do Evropské unie soustředila tato země své zájmy z velké části na ostatní členské státy v rámci bezcelního vnitrounijního obchodu. Česká republika představuje otevřenou ekonomiku, avšak silně závislou na zahraničním exportu. Propojenost s unijním trhem představuje hrozbu vysoké citlivosti na tržní výkyvy ostatních členských států, které se taktéž mohou promítnout do české ekonomiky.

⁵³ BusinessInfo.cz: Vyrůstající export JAR do ostatních afrických zemí. [online]. 21. 3. 2013 [cit. 2013-03-29]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/vyrustajici-export-jar-do-ostatnich-africkych-zemi-30856.html>

Přestože celková krize zasáhla tuto zemi velmi silně, můžeme zaznamenat pouze mírný pokles exportu mezi obdobím roku 2008 a 2009. O rok později již hodnoty pravidelně rostly bez dalších výrazných výkyvů. Celková obchodní bilance si ale po celé období zachovávala kladné hodnoty. Negativním úkazem, který ovšem tabulka nezobrazuje, je vysoké množství českých společností ukončujících svou podnikatelskou činnost právě v letech 2008 a 2009. V situaci razantního snížení poptávky v podmínkách zachované nabídky mnoho podniků ztratilo svou konkurenceschopnost a bylo donuceno z trhu odejít.

Tabulka 5 - Obchodní bilance České republiky v mld. CZK

	2007	2008	2009	2010	2011
Dovoz	2 391,3	2 406,5	1 989,0	2 411,6	2 687,6
Vývoz	2 479,2	2 473,7	2 138,6	2 532,8	2 878,7
Bilance	87,9	67,2	149,6	121,2	191,1

Zdroj: ČSÚ: *Česká republika od roku 1989 v číslech*. [online]. [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989#06

Jednu z významných příčin odolání krize v oblasti exportu může představovat zvýšení významu obchodu s mimounijními zeměmi. Opomeneme-li členské státy EU, kde podíl obchodu stále představuje více jak 80 %, Česká republika posílila své postavení v zemích s tranzitivní ekonomikou, v zemích Společenství nezávislých států a ostatních vyspělých státech s tržní ekonomikou jako např. USA. Podstatná část vývozu, jak ukazuje tabulka níže, ovšem stále míří na blízké evropské trhy a do sousedních států České republiky.

V oblasti dovozů již dříve převládali giganti, jako Čína či Rusko. Nejsilnější pozici si zde ale stále uchovává Německo. Na žebříčku deseti nejvýznamnějších dovozců figuruje osm států EU a již zmíněná Čína (2. místo) a Rusko (5. místo).

Tabulka 6 - Hlavní vývozní a dovozní partneři České republiky v roce 2011

Vývozní země	Podíl	Dovozní země	Podíl
Německo	32,2 %	Německo	25,7 %
Slovensko	8,9 %	Čína	12,4 %
Polsko	6,3 %	Polsko	6,6 %
Francie	5,4 %	Slovensko	5,7 %
Rakousko	4,5 %	Rusko	5,3 %

Zdroj: ČSÚ: *Zahraniční obchod České republiky 2011*. [online]. [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/p/6008-12>

Mezi nejvýznamnější vyvážené komodity patří stroje a dopravní zařízení (54,8 %), polotovary a materiály (17,6 %) a průmyslové a spotřební zboží (10,7 %). Česká republika je z velké části úzce orientována na výrobu a následný export automobilů a doplňkového příslušenství. V období krize vyhledávala nové odbytiště na čínských trzích, kde byla velmi vřele přijata. Následný nárůst exportů mimo EU umožnil zmírnit dopady finanční krize, přesto na tomto území vládne velmi silné konkurenční prostředí závislé na velikosti poptávky.

Hlavní dovozní komodity představují taktéž stroje a dopravní prostředky (41,9 %), polotovary a materiály (18,2 %) a chemické výrobky (10,9 %)⁵⁴. Díky nedostatečné surovinové základně je Česká republika z velké části závislá na dovozu ropy a ropných produktů ze zahraničí. U této komodity dosahuje země tradičně nejvyšších deficitů společně s chemikáliemi.

2.3 Přímé zahraniční investice

Pozitivní vliv přímých zahraničních investic na celkovou ekonomiku státu potvrdilo již mnoho nezávislých odborníků. S novým kapitálem přichází často do země také nové technologie, know-how a efektivnější postupy výroby. Z pohledu státu taktéž dochází k urychlování tempa růstu celého hospodářství a nárůstu hodnot v platební bilanci.

2.3.1 Přímé zahraniční investice Jihoafrické republiky

Jihoafrická republika po svržení apartheidu otevřela brány své země kapitálu z celého světa. Mezi nejvýznamnější investory stále patří Spojené království následované Nizozemskem, Německem, Švýcarskem a Francií. Silné zástupce mimoevropských států představuje Japonsko, Čína a USA.

Mezi tradiční investiční pobídky patří daňové prázdny, rychlejší odpisy a pro jednotlivé obory byly vytvořeny podpůrné programy. Velmi známý je program na podporu automobilového průmyslu (MIDP - Motor Industry Development Program), kterým jihoafrická vláda nastartovala automobilovou výrobu v zemi. V současné době se vláda snaží podporovat příliv investic s celkovým pozitivním dopadem na rozvoj země.

Podle plánu Ministerstva obchodu a průmyslu Jihoafrické republiky pro následující roky se nové příležitosti pro investory nacházejí v následujících odvětvích:

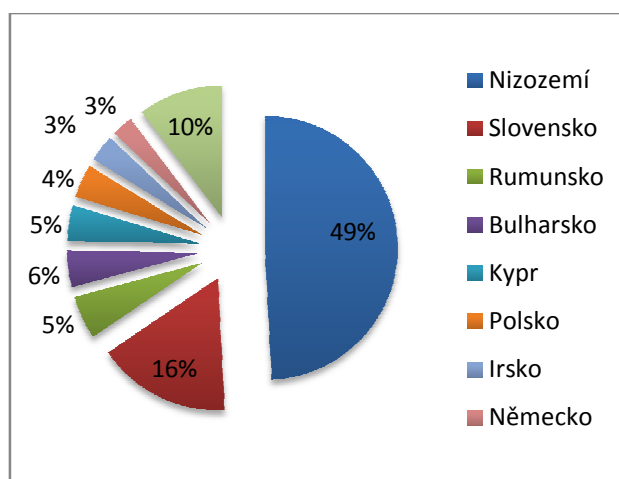
⁵⁴ ODBOR STATISTIKY ZAHRANIČNÍHO OBCHODU. ČSÚ: *Zahraniční obchod České republiky v roce 2011* [online]. [cit. 2013-03-29]. ISBN 978-80-250-2225-2.

sama má co nabídnou ostatním státům světa. Majoritní většina všech investic, ať již ze zahraničí do České republiky či naopak, se uskutečňuje na evropském kontinentu.

Investiční pobídky v České republice umožňují podnikům využívat slevy na dani z příjmu právnických osob, hmotné podpory na vytvoření pracovního místa, na školení a rekvalifikace zaměstnanců nebo na pořízení majetku v případě strategické investice⁵⁷.

Pokud se zaměříme na přímé zahraniční investice prováděné českými podniky v ostatních státech, povšimneme si, že více jak 40 % PZI je investováno v Nizozemsku. Následují další státy, tentokrát z východní části Evropy, jejich podíl je mnohem nižší. Trend v poskytnutých PZI zaznamenává tendenci přesunu z výrobních či odbytových společností na aktivity ve finančním a pojišťovacím sektoru (56,6 %). Pro Českou republiku je taktéž typický postupný nárůst investic v oblasti energetiky, plynu a vody (11,9 %)⁵⁸.

Graf 3 - České PZI v zahraničí (k 31. 12. 2011)

Zdroj: ČNB: *Přímé zahraniční investice za rok 2011*. [online] 2013 [cit. 2013-03-29]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_balance_stat/publikace_pb/pzi/PZI_2011_CZ.pdf/

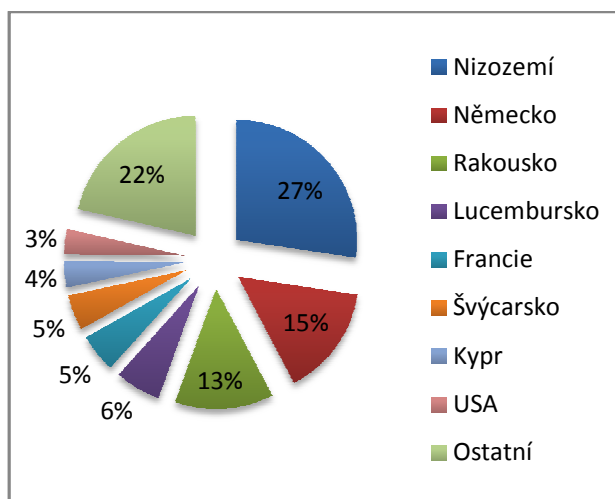
Do České republiky plyne nejvíce přímých zahraničních investic z vyspělých států západní Evropy. Pouze necelých 10 % zbývá na ostatní kontinenty, které zastupují hlavně Spojené státy a Japonsko. Z pozice příjemce PZI může stát nabídnout stabilní politické a ekonomické prostředí a taktéž strategickou geografickou polohu na rozmezí mezi západem a východem.

⁵⁷ MF České republiky: *Investiční pobídky v ČR*. [online]. [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/inv_pob_vyvoj.html

⁵⁸ ČNB: *Přímé zahraniční investice za rok 2011*. [online] 2013 [cit. 2013-03-29]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_balance_stat/publikace_pb/pzi/PZI_2011_CZ.pdf

Hlavního investora obdobně jako příjemce PZI představuje Nizozemí, následované sousedním Německem a Rakouskem. Zaměříme-li se na hlavní investiční odvětví, je zřejmé že mnoho států přichází do České republiky kvůli úspoře nákladů. Mezi stěžejní odvětví patří zpracovatelský průmysl (30 %), finanční a pojišťovací služby (21 %) a velkoobchod a maloobchod (10,8 %). Již s nižším podílem můžeme nalézt zahraniční investice v oblasti nemovitostí, elektřiny, plynu, vody a informační a komunikační činnosti.

Graf 4 - PZI do České republiky (k 31. 12. 2011)

Zdroj: ČNB: *Přímé zahraniční investice za rok 2011*. [online] 2013 [cit. 2013-03-29]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/statistika/platby_bilance_stat/publikace_pb/pzi/PZI_2011_CZ.pdf

Česká republika, taktéž jako Jihoafrická republika, v období krize zaznamenala útlum příchodích přímých zahraničních investic. Skok z roku 2008, kdy příliv za tento rok představoval 110 miliard CZK, v roce následujícím činil o polovinu méně, tudíž 55 miliard CZK. Od roku 2010 ovšem Česká republika vykazuje postupný každoroční nárůst přílivu přímých zahraničních investic⁵⁹.

Shrnutí

Vzdálenost nepatří mezi jediný rozdíl mezi Jihoafrickou a Českou republikou. Jelikož se nejedná o státy nacházející se na stejném kontinentu, můžeme zde zpozorovat výrazné odlišnosti v úrovni vyspělosti. Přestože Jihoafrická republika zažívá v posledním monitorovaném období velký hospodářský růst, stále se musí potýkat s mnoha problémy obdobnými jako ostatní rozvojové státy.

⁵⁹ ČNB: *Příliv přímých zahraničních investic podle sektorů a zemí - časová řada*. [online]. [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/statistika/platby_bilance_stat/pzi/index.html

Přestože je obtížné srovnávat takto odlišné ekonomiky, shledávám velmi zajímavým zobrazit, jak se obě tyto země vypořádaly s krizí. Jihoafrická republika zaznamenala problémy v Evropě spíše nepřímo. Pocítila ji v oblasti zahraničního obchodu, kde došlo k razantnímu snížení poptávky. Zvýšením orientace na mimoevropské trhy napomohlo zemi zvládnout tuto těžkou situaci.

Obdobnou strategii zaujala i Česká republika v případě svých exportů. Místní trh byl samozřejmě více zasažen krizí než ten jihoafrický. Česká republika jako člen Evropské unie razantně pocítila problémy v oblasti vnitrounijního obchodu. Jelikož většina obchodních partnerů pochází právě z Evropy, snažila se země hledat jiná dostupná odbytíště v regionech, kterých se krize dotkla pouze omezeně nebo vůbec.

Výhodu pro Jihoafrickou republiku v období krize představovala vysoká soběstačnost vytvořená v období apartheidního režimu, kdy byla země značně izolována. Česká republika je na druhé straně velmi závislá na dovozu mnoha důležitých komodit jak u surovin, tak u potravin. Podle mého názoru, by se stát měl více angažovat na místním trhu a podporovat regionální výrobu a taktéž spotřebu, která by později, v případě prohloubení krize, či začátku krize nové, mohla zajistit státu alespoň částečnou soběstačnost a odolnost vůči zahraničním výkyvům.

Na závěr této kapitoly bych chtěla jen podotknout jednu věc. Musíme si uvědomit, že pokud Jihoafrická republika bude dále růst obdobným tempem a vypořádá se za pomoci mezinárodní spolupráce s ostatními rozvojovými problémy, může se v budoucnu stát velmi významným světovým hráčem. Vím, že tento můj názor je velmi optimistický, ale podceňovat někoho jen kvůli tomu, že pochází z Afriky, mi nepřijde spravedlivé.

3. Vztahy České republiky s Jihoafrickou republikou

Pokud se optáme lidí na ulici, jen málokterý Čech ve svém životě navštívil Jihoafrickou republiku. Někteří dokonce ani netuší, kde tento stát leží, pouze z uvedeného názvu odvodí, že se jistě jedná o nějakou zaostalou africkou zemi. Obchodní zástupci podnikatelských subjektů by ale tvrdili opak. Cesta do tak vzdálené země sice vyžaduje velký finanční obnos, ovšem na konci se máme možnost setkat s kvalitními obchodními partnery. Mnoho českých podniků již v minulosti poznalo, že jihoafrické podniky netrpí nijak pokřivenou morálkou a ve většině případů předpokládají stejně kvalitní projekt, jako společnosti ve vyspělém světě.

Česká republika, aniž by to mnohé obyvatelstvo vůbec tušilo, udržuje s Jihoafrickou republikou dlouhodobé dobré vztahy. Každá z těchto zemí je zastoupena v té druhé vlastním velvyslanectvím dohlížejícím na zachování či v lepším případě rozšiřování vzájemných úspěšných vztahů. Otázky uplatnění českých exportérů v Jihoafrické republice řeší agenda dvou hlavních obchodních institucí a to CzechTradu a Jihoafricko-české obchodní komory. Zmíněné organizace slouží exportérům jako pomocná ruka v úspěšné cestě na jihoafrický trh.

Jihoafrickou a Českou republiku taktéž propojuje vzájemný zahraniční obchod. Česká republika se zatím neodhodlala k přímému investování do afrického partnera, avšak jednodušší cestu v podobě exportu a importu vybraných komodit provozuje opět od doby pádu komunistického režimu, datovaného do stejného období, kdy se Jihoafrická republika zbavila apartheidní vlády.

3.1 Společné dohody

Počátky spolupráce zmíněných států lze datovat již do druhé poloviny minulého století. Obchodní vztahy mezi Českou republikou a Jihoafrickou republikou byly v minulosti přerušeny z důvodu razantních opatření OSN namířených proti boji s apartheidním režimem. V tomto období byly přímé styky omezeny, avšak stále se využívalo tranzitních zemí, ze kterých zboží pokračovalo dále do Jihoafrické republiky.

Po svržení režimu došlo k opětovnému navázání dřívějších zpretrhaných vztahů, čímž Česká republika začala opět od začátku. Jihoafričané pokládali Českou republiku za vždy kvalitního a spolehlivého partnera, což představovalo silnou konkurenční výhodu pro české exportéry.

V následujících letech již obchod s Jihoafrickou republikou převyšoval dříve více preferovaného afrického partnera Egypt.

Vzájemné obchodní vztahy byly postupně upravovány na základě bilaterálních dohod. Podpisem těchto smluv byly následně zrušeny bariéry bránící vstupu na oba zainteresované trhy. Často se jednalo o velmi citlivá odvětví, chráněná státem před zahraniční konkurencí různými tarifními či netarifními omezeními.

Na základě východního rozšíření Evropské unie v roce 2004 Česká republika jako nový členský stát přijala společnou zahraniční politiku tohoto regionálního uskupení. Dříve přijaté bilaterální dohody Jihoafrické a České republiky pozbyly platnosti nebo se staly pouze doplňkovými k dohodám mezi Jihoafrickou republikou a Evropskou unií.

Mezi bilaterální dohody přijaté před vstupem ČR do evropské integrace patří⁶⁰:

Obchodní dohoda podepsaná roku 1991 (vstoupila v platnost 1993) vytvořila odrazový můstek pro rozšiřování spolupráce mezi Jihoafrickou a tehdy ještě Českou a Slovenskou Federativní republikou. Jelikož JAR vlastnila mnoho potřebných surovin pro rozvoj českého průmyslu a naopak většina českých výrobků byla Jihoafričany žádaná, uzavřením prvního společného kontraktu obě země dosáhly svého. Ovšem po vstupu do Evropské unie byla zmíněná dohoda ukončena.

Dohoda o spolupráci v oblasti zemědělství a potravinářského průmyslu podepsaná roku 1995 v Kapském městě (vstoupila v platnost při podpisu) představovala významnou ministerskou dohodu těchto států v otázkách velmi citlivého odvětví. Tato rezortní smlouva je stále platná, i když její význam slábne zaštitěním legislativy pro společnou zemědělskou politiku Evropské unie.

Smlouva o zamezení dvojího zdanění byla podepsána roku 1995 (platnost od prosince 1997). Kromě Jihoafrické republiky podepsala ČR dohodu o zamezení dvojího zdanění daní z příjmu a z majetku i s dalšími africkými zeměmi jako např. Egypt (1995), Maroko (2006), Nigérie (1990) a Tunis (1991)⁶¹.

⁶⁰ MZV: *Seznam platných mezinárodních smluv s Českou republikou*. [online]. [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/jihoafricka_republika/smlouvy/index.html

⁶¹ Ministerstvo financí ČR: *Přehled platných smluv České republiky*. [online]. [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/prehled_smluv_3762.html

Smlouva o podpoře a vzájemné ochraně investic podepsaná roku 1998 v Praze (platnost od září následujícího roku) napomohla k nastavení rámce pro řešení podstatných otázek v oblasti investic. Dohoda upřesňuje postup řešení sporů mezi zainteresovanými stranami, otázky postoupení práv, možnosti náhrady škod či způsob specifického zacházení s místními investory. Taktéž jako u smlouvy o zamezení dvojího zdanění, i zde podepsala ČR obdobnou smlouvu s dalšími africkými partnery.

Nejedná se o vyčerpávající výčet veškerých bilaterálních dohod mezi Českou a Jihoafrickou republikou, ovšem snažila jsem se zmínit ty podstatnější pro vzájemné hospodářské vztahy.

Dohody po vstupu ČR do EU:

Dohoda o obchodu, rozvoji a spolupráci (Trade, Development and Cooperation Agreement – TDCA) jak již bylo zmíněno dříve, upravuje vzájemné ekonomické vztahy mezi Jihoafrickou republikou na jedné straně a členskými státy EU na straně druhé. Zástupci obou stran podepsali společné usnesení v říjnu 1999 v Pretorii a samotná smlouva vstoupila v platnost v květnu roku 2004. Hlavním cílem tohoto dokumentu je liberalizovat do 10 let 95 % importu do Evropské unie z Jihoafrické republiky a naopak v horizontu 12 let odstranit překážky u 86 % exportu z Evropské unie do JAR. Oba státy si ponechaly možnost vyjmout některé citlivé komodity ze zóny volného obchodu. V případě Jihoafrické republiky se jednalo z velké části o průmyslové zboží, kdežto Evropská unie vyřadila především zemědělské komodity.

Pozitivní účinek na vzájemnou obchodní bilanci měla dohoda již v následujících letech. Za období roku 2000 až 2004 vzrostl celkový obchod se členskými státy EU o 234 % a v navazujícím období 2004 až 2007 byl rostoucí trend zachován (další nárůst o 170 %) ⁶².

Druhou nejpodstatnější dohodou v rámci spolupráce EU a JAR představuje **Dohoda z Cotonu**. Jedná se o dohodu mezi Evropskou unií a 79 zeměmi ACP podepsanou v Beninu roku 2000. V rámci hospodářské a obchodní spolupráce se zainteresované země rozhodly dále prohlubovat své ekonomické vztahy a na základě nových obchodních dohod tzv. Economic Partnership Agreement postupně liberalizovat vzájemnou směnu ⁶³. Jihoafrická republika je

⁶² Department of International Relations and Cooperation, SA: *Trade, Development and Cooperation Agreement*. [online]. [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://www.dfa.gov.za/foreign/saeubilateral/tdca.html>

⁶³ FOJTÍKOVÁ, Lenka. *Společné politiky EU: historie a současnost se zaměřením na Českou republiku*. Vyd. 1. Praha. ISBN 978-80-7179-939-9.

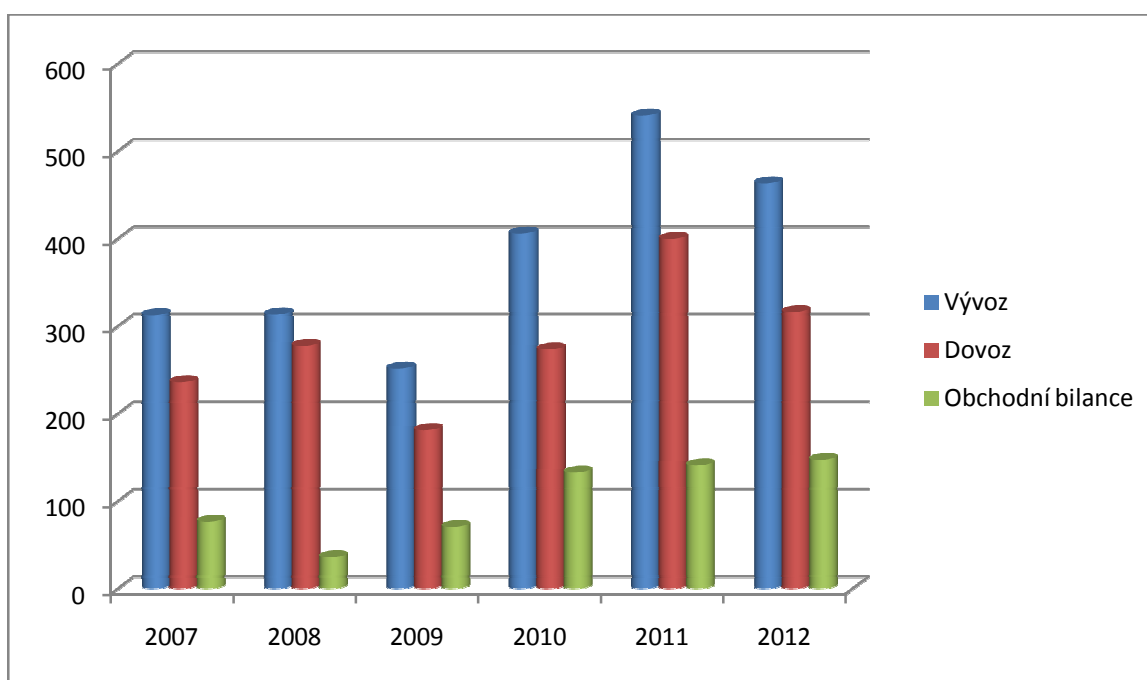
v tomto případě smluvní stranou s výhradami, ale ponechala si možnost čerpat finance z Evropského rozvojového fondu a účastnit se společných jednání.

3.2 Vzájemná obchodní výměna

Na základě výše zmíněných dohod dochází v průběhu let k rozšiřování vzájemných obchodních vztahů Jihoafrické a České republiky. Velikost této spolupráce lze také vyčíslit pomocí ukazatelů dovozu a vývozu mezi oběma státy.

Celková obchodní bilance z pohledu České republiky vykazovala dlouhodobě vyšší dovozy z JAR než uskutečněný vývoz. Za zlomový lze považovat rok 2006, kdy podle Českého statistického úřadu ČR vyvezla více do Jihoafrické republiky, než dovezla. Zde se ale výsledky jihoafrických a českých úřadů různí. Podle jihoafrických statistik Česká republika stále ještě vykazuje záporné saldo obchodní bilance. V mé práci jsem se proto rozhodla zohledňovat české statistické metody podléhající mezinárodní regulaci.

Graf 5 - Obchodní bilance České a Jihoafrické republiky v mil. USD

Zdroj: ČSÚ: *Databáze zahraničního obchodu*. [online]. [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/stazo/STAZO.STAZO>

Po obnovení vztahů roku 1991 se postupem času vyšplhal uskutečněný obrát z nuly na více než 15 milionů CZK za rok 2012. V roce 2009 zapříčinila finanční krize výrazné snížení jak dovozů o 35 %, tak vývozů o 20 % oproti roku předešlému. Předkrizových hodnot dosáhla obchodní bilance již v následujícím roce. V roce 2010 můžeme zaznamenat rychlý nárůst

českého importu do Jihoafrické republiky o 60 % s porovnáním s rokem předešlým. Tento nárůst byl zachován až do roku 2012, kdy hodnoty opět mírně poklesly.

3.2.1 Export českého zboží a služeb do Jihoafrické republiky

Zájem o české výrobny na jihoafrickém trhu byl vždy velmi silný. Česká republika se orientuje z velké části na průmyslovou a strojní výrobu. Jsou to právě kvalitní a cenově přiměřené strojní zařízení a jiné příslušenství, které hraje významnou roli v českém vývozu. V Jihoafrické republice se také setkáme s oblíbeností českých automobilových a jiných silničních vozidel, přestože samotná JAR zažívá rozmach právě v automobilovém průmyslu.

Dále je Jihoafrická republika významným odběratelem strojních zařízení pro výrobu elektrické energie. Jihoafrická vláda se rozhodla v následujícím období pro modernizaci většiny elektráren v zemi z důvodu zastaralosti využívaných strojů se snahou redukovat emise. Tento krok by mohl pro Českou republiku vytvořit další možnosti rozšíření exportu do budoucna.

Tabulka 7 - Komoditní struktura českého vývozu do JAR za rok 2012 SITC (2)

Kód	Komodita	Podíl
75	Kancelářské stroje a zařízení k automat. zpracování dat	21,5 %
71	Stroje a zařízení k výrobě energie	16,9 %
87	Silniční vozidla	12,0 %
77	Elektrická zařízení, přístroje a spotřebiče	7,3 %
74	Stroje a zařízení všeobecně užívané v průmyslu.	5,7 %
89	Různé výrobky	4,5 %
76	Zařízení pro telekomunikace a pro záznam a reprodukci zvuku	4,1 %
64	Papír, lepenka a výrobky z nich	3,5 %
72	Strojní zařízení pro určitá odvětví průmyslu	3,2 %
62	Výrobky z pryže	3,2 %

Zdroj: ČSÚ: *Databáze zahraničního obchodu*. [online]. [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/stazo/STAZO.STAZO>

Obdobně jako u zboží i trh služeb podlehl liberalizaci. Odstraněním bariér se jihoafrický trh stal přístupný i zahraničním poskytovatelům služeb. V případě České republiky představuje významnou nevýhodu vzdálenostní faktor. České podniky se orientují zvláště na poskytování služeb v nákladní automobilové dopravě, cestovním ruchu a v telekomunikačním odvětví.

K významným podnikům exportujícím na Jihoafrický trh patří v současné době Foxconn CZ (odborník v IT sektoru), Valeo Autoklimatizace (design a výroba komponentů pro automobilový průmysl), Siemens Elektromotory, Matsushita Communication (výroba mobilních telefonů a autorádií), Robert Bosch CR (světový výrobce automobilové techniky, domácích spotřebičů a tepelné či průmyslové techniky), Barum Continental (výroba a velkoobchodní prodej pneumatik), Metalimex (obchodní činnost s barevnými kovy a jejich polotovary), Moravia Steel (prodejce hutnických výrobků, tažené a broušené oceli), Bohemia Crystalex (kapitola 4)⁶⁴.

3.2.2 Import jihoafrického zboží a služeb do České republiky

Jihoafrická republika disponuje rozsáhlou surovinovou základnou důležitou pro mnoho českých průmyslových odvětví. Není proto překvapivé, že významnou část dovážených komodit z JAR představují právě neželezné kovy, rudy a železo v různých fázích zpracování.

Jihoafrická republika je také významným vývozcem jednodušších strojů a zařízení a silničních vozidel určených zvláště pro přepravu osob. Ze zemědělských produktů dominuje v obchodní bilanci vlna následovaná úspěšnými jihoafrickými víny a hroznovými mošty, velmi oblíbenými českými spotřebiteli kvůli chuti i cenové dostupnosti.

Tabulka 8 - Komoditní struktura dovozu Jihoafrické republiky do ČR za rok 2012 SITC (2)

Kód	Komodita	Podíl
74	Stroje a zařízení všeobecně užívané v průmyslu	32,4 %
26	Textilní vlákna a jejich odpad	15,5 %
73	Kovozpracující stroje	14,7 %
68	Neželezné kovy	10,3 %
78	Silniční vozidla	6,8 %
05	Zelenina a ovoce	4,0 %
67	Železo a ocel	3,5 %
52	Anorganické chemikálie	1,9 %
28	Rudy kovů a kovový odpad	1,7 %
11	Nápoje	1,1 %

Zdroj: Zdroj: ČSÚ: *Databáze zahraničního obchodu*. [online]. [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/stazo/STAZO.STAZO>

⁶⁴ MZV: *Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR*. [online]. [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/jihoafricka_republika/ekonomika/obchodni_a_ekonomicka_spoluprace_s_cr.html

Konkrétní významní dovozci jsou Nejdecké česárny vlny (výroba a prodej prané vlny, pramenů z vlněných a chemických vláken a lanolínu), Čerozfrucht (velkoobchod s ovocem a zeleninou), Bosal CR (výroba a prodej výfukových systémů pro vozy a tažná zařízení), Efes Praha (import a velkoobchod s ovocem a zeleninou), Bohringer Ingelheim (světová farmaceutická společnost), JAP Trading (výroba a prodej grafitových elektrod a žáruvzdorných vyzdívek pro hutě a slévárny)⁶⁵.

3.3 Instituce pro podporu českých exportérů

Komplikovanost navazování vztahů s takto vzdálenou zemí často odradí možné exportéry ještě dříve, než začnou zjišťovat své možnosti. Pomocnou ruku zde mohou nabídnout instituce specializované přímo na zahraniční obchod. Předáním zkušeností odborného personálu může budoucímu exportérovi napomoci vyhnout se častým chybám, způsobeným odlišností obou kultur.

V České republice působí v současné době dvě stěžejní organizace zabývající se obchodní spoluprací českých exportérů s Jihoafrickou republikou. Jihoafricko-česká obchodní a průmyslová komora již dlouhodobě pomáhá svým členům prosadit se na Jihoafrickém trhu a umožňuje sledováním aktuálního dění v zemi zaznamenávat nové příležitosti. Obdobnou pozici zaujímá i nově zřízené zastoupení CzechTradu v Johannesburgu. Sloučením aktivit CzechTradu, CzechInvestu a strategie Ministerstva obchodu a průmyslu ČR vzniklo další významné středisko soustředící potřebné informace.

3.3.1 Jihoafricko-česká obchodní a průmyslová komora⁶⁶

Od roku 1996 se Jihoafricko-česká obchodní a průmyslová komora, sídlící na Praze 4, zabývá shromažďováním informací o jihoafrickém trhu a na komerční bázi poskytuje svým členům aktuální příležitosti pro vývoz. Komora již dlouhodobě spolupracuje s důležitými českými státními orgány a institucemi, jako jsou Hospodářská komora ČR, Velvyslanectví ČR v Pretorii či Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR.

Kromě informačních a poradenských služeb pomáhá Komora českým podnikům prosadit se na jihoafrických veletrzích a výstavách, pořádá společenské akce pro své členy a jejich obchodní partnery a chrání zájmy svých členů na úrovni ministerstev a jiných státních orgánů.

⁶⁵ MZV: *Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR*. [online]. [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/jihoafricka_republika/ekonomika/obchodni_a_ekonomicka_spoluprace_s_cr.html

⁶⁶ Jihoafricko-česká obchodní a průmyslová komora. [online]. [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://sachamber.cz/>

Komora také pravidelně pořádá společenské akce, na kterých se scházejí nejen členové, ale také významní jihoafričtí představitelé. Obvyklá je přítomnost velvyslance z Jihoafrické republiky. Tento post nově zastává paní Frankie Verwey, která již na počátcích svého působení na Velvyslanectví JAR v Praze uspořádala neformální recepci určenou členům komory. Zmíněná akce slouží k seznámení nové velvyslankyně se členy komory a prodiskutování plánů do budoucna.

3.3.2 CzechTrade⁶⁷

Agentura CzechTrade tvoří celosvětovou síť zahraničních a regionálních kanceláří pro podporu exportu. Společně s Ministerstvem obchodu a průmyslu provozuje webový portál BusinessInfo.cz, kde společnosti mohou nalézt jak charakteristiky jednotlivých zemí světa, tak zprávy o aktuálním světovém dění.

Organizace CzechTrade zároveň slouží k naplňování *Exportní strategie České republiky pro období 2012-2020*. Jejím úkolem je pomáhat českým firmám zvýšit svou konkurenceschopnost na zahraničních trzích, pomáhat zvyšovat podíl exportu s vyšší přidanou hodnotou a mapovat nová perspektivní teritoria pro české exportéry. V této strategii byla Jihoafrická republika zařazena společně s dalšími 24 státy do skupiny zájmových zemí⁶⁸.

Ještě do nedávna se na africkém kontinentu nacházela kancelář CzechTrade pouze v Egyptě. S vývojem obchodních vztahů se ale také projevila potřeba podání pomocné ruky jihoafrickým společnostem hledajícím nové partnery v České republice. Na základě tohoto poznatku byla následně otevřena zahraniční kancelář CzechTrade v Johannesburgu.

Významným úkolem CzechTrade je taktéž prezentace českých společností na veletrzích a výstavách konaných v Jihoafrické republice. Pro nadcházející období se agentura připravuje na dva hlavní veletrhy na tomto území a to **African Utility Week 2013** a **Africa Health Exhibition 2013**.

V případě prvním se jedná o veletrh v Kapském městě konaném od 13. do 15. května, zaměřujícím se na energetické, vodohospodářské obory a životní prostředí. Díky účasti nejvýznamnějších jihoafrických firem v předešlých letech se tento veletrh stal největší událostí v daném oboru. Ministerstvo průmyslu ČR společně s CzechTrade připravuje

⁶⁷CzechTrade. [online]. [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://www.czechtrade.cz>

⁶⁸MPO: Exportní strategie České republiky pro období 2012 až 2020. [online]. [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: http://www.businessinfo.cz/files/archiv/dokumenty/mpo_exportni_strategie_2012_2020.pdf

prezentaci českých vývozců působících ve zmíněných odvětvích. Společným českým stánkem umožňuje českým firmám oslovit návštěvníky veletrhu pocházející nejen z Jihoafrické republiky ale také z Egypta, Nigérie či Angoly⁶⁹.

Africa Health Exhibition 2013 představuje příležitost pro české podniky v oboru zdravotnické techniky. Tento veletrh se uskuteční 7. až 9. května v Johannesburgu a účastníci také jako v předešlém případě nepocházejí pouze z Jihoafrické republiky, což představuje možnost pro české firmy navázat další kontakty i v jiných částech sub-saharské Afriky. I zde CzechTrade zajišťuje celkovou přípravu a realizaci společné expozice⁷⁰.

3.4 Investiční podpora v podobě CzechInvest

Obdobně jako CzechTrade, i CzechInvest byl založen za podpory Ministerstva průmyslu a obchodu České republiky. Tato instituce podporuje konkurenceschopnost malých a středních podniků. Na rozdíl od CzechTrade se zaměřuje spíše na získávání zahraničních investic. Jedním z nejvýznamnějších úkolů CzechInvestu je prezentovat v zahraničí Českou republiku, jako lokalitu, vhodnou pro investování. Realizací jednotlivých rozvojových projektů a poskytovaných služeb pozitivně působí na celkové podnikatelské prostředí.

Jako jedna z mála organizací smí předkládat žádosti o investiční pobídky. Přímý kontakt s investory umožňuje vypracovat podle nastíněných zahraničních požadavků optimální pobídkovou strukturu tak, aby co nejlépe zapůsobila na zahraniční investory.

V současné době se na území Jihoafrické republiky kancelář CzechInvest nenachází, ovšem jihoafrické investory na českém trhu nalezneme. Již po delší dobu na českém trhu působí původně jihoafrický **South African Breweries plc.**, který odkoupil v roce 1999 českou společnost Plzeňský Prazdroj. Po následné expanzi do dalších zemí vznikla společnost SABMiller, která spadá do skupiny největších výrobců piva na světě. Zahrnuje více než 200 pivních značek a zaměstnává 70 000 pracovníků v 75 zemích světa⁷¹.

Druhým jihoafrickým investorem v České republice je společnost **Mondi Flexibles**, která prostřednictvím své rakouské dceřiné společnosti Frantschach investovala do papíren ve Štětí.

⁶⁹CzechTrade: *African Utility Week 2013*. [online]. [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://www.czechtrade.cz/kalendar-akci/akce-african-utility-week-2013/>

⁷⁰CzechTrade: *Africa Health Exhibition 2013*. [online]. [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://www.czechtrade.cz/kalendar-akci/akce-africa-health-exhibition-2013/>

⁷¹SABMiller: *Understanding SABMiller*. [online]. [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: <http://www.sabmiller.com/index.asp?pageid=36>

Následovalo přejmenování na Mondi Štětí a.s. a pod tímto názvem je zařazován do skupiny předních výrobců papíru a evropského dodavatele krabic⁷².

Poměrně novým investorem je společnost **Napsters**. V roce 2012 tato jihoafrická mediální a internetová skupina odkoupila většinový podíl Netretail Holding, která je mateřskou společností internetových obchodů Mall.cz. Podle odborníka Patrika Zandla se jedná o největší obchod svého druhu v České republice⁷³.

Z pozice českých investorů se pravděpodobně jihoafrický trh nejeví dostatečně perspektivní nebo až příliš komplikovaný, jelikož v současné době nenalezneme žádnou přímou zahraniční investici pocházející z České republiky.

Rolí CzechInvestu zůstává nadále využívat svých kontaktů v zahraničí, v tomto konkrétním případě v Jihoafrické republice, a prezentovat české podnikatelské prostředí jako stabilní a vhodné pro investování. Na druhé straně, by se měla snažit co nejvíce usnadnit cestu českým investorům na jihoafrické trhy.

3.5 Hospodářská spolupráce na úrovni ministerstev

Vzájemné vtahy se snaží dále rozvíjet i země samotné. Přestože velká část obchodní politiky České republiky je regulována v rámci Evropské unie, ponechává si stát možnost uzavírat dohody na mezivládní úrovni se zeměmi, v kterých shledávají potenciál pro další rozvoj. Jihoafrická republika do této skupiny jistě spadá. Jako nejrychleji se rozvíjející země Afriky představuje nyní již téměř stabilního partnera pro vzájemnou spolupráci.

Obě země se rozhodly prohloubit svou hospodářskou spolupráci podepsáním mezivládní Dohody o hospodářské spolupráci, podepsané v Pretorii roku 2006. V platnost vstoupil tento dokument o dva roky později. Oboustranným stvrzením snahy dále rozvíjet spolupráci v hospodářské a průmyslové oblasti byl vytvořen Smíšený výbor složený ze zástupců obou států. Dosažené úspěchy budou následně diskutovány na pravidelných schůzkách uskutečněných jak v České republice, tak v Jihoafrické republice.

⁷² Mondi. [online]. [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: <http://www.mondigroup.com/>

⁷³ IHNED.cz: Obchod roku na českém internetu. Mall.cz koupila jihoafrická společnost Naspers.[online]. 20. 4. 2012 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-55526940-obchod-roku-na-ceskem-internetu-mall-cz-koupila-jihoafricka-spolecnost-naspers>

Hlavním úkolem výboru je na těchto schůzkách projevit svůj názor na vývoj v obou zemích, nastítnit možné další prohlubování spolupráce a podporovat podnikatelské subjekty obou států, které působí na trhu smluvní strany⁷⁴.

Na základě této dohody se do současnosti uskutečnilo již 2. zasedání Smíšeného výboru v září 2012 v Praze. Českou republiku zde zastupoval náměstek ministra průmyslu a obchodu Pavel Šolc a za Jihoafrickou republiku byla přítomna náměstkyně ministra obchodu a průmyslu Elizabeth Thabethe. Kromě zhodnocení dosažených úspěchů, viditelných na zvyšujícím se obratu vzájemné obchodní bilance, se obě strany dohodly na dalším rozvoji spolupráce ve vytyčených oborech, mezi které patří těžební průmysl, energetika, strojírenství, environmentální technologie a zemědělství.

Zasedání se taktéž účastnili někteří významní čeští a jihoafričtí podnikatelé, kteří dokázali lépe nastítnit podnikatelskou situaci v obou státech. Politické fórum uspořádané Hospodářskou komorou ČR a Jihoafricko-českou obchodní komorou umožnilo přítomným podnikatelům, porovnat své zkušenosti a znalosti na trzích a popřípadě navázat nové kontakty⁷⁵.

Shrnutí

Přestože někteří občané České republiky nepovažují Jihoafrickou republiku za perspektivního partnera, z předchozího textu jasně vyplývá pravý opak. Spolupráce těchto zemí je oboustranně výhodná. Jihoafrická republika vlastní suroviny potřebné pro český průmysl, kdežto české stroje a zařízení jsou velmi žádané na jihoafrickém trhu. Možný střet zájmů bychom mohli nalézt v rozvíjejícím se automobilovém průmyslu, který je v České republice stěžejním odvětvím pro zahraniční export.

Stále rostoucí obchodní výměna těchto států podle mého názoru bude dále pokračovat, jelikož snahy jak českých vývozců, tak jihoafrických dovozců stále sílí. Možností dalšího rozvoje je zajisté cesta investic, které se Česká republika zatím nijak výrazně neúčastnila.

Institucionální podpora pro české podniky projevující zájem o jihoafrický trh se ještě více rozšířila. Podniky si nyní mohou zvolit cestu členství v Jihoafricko-české obchodní komoře, které pro své členy zjednodušuje přístup na zmíněný trh hledáním obchodní partnerů, nebo

⁷⁴ Sbírka mezinárodních smluv č. 23/2009: Česká republika [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2000 [cit. 2013-03-31].

⁷⁵ BusinessInfo: ČR a JAR se shodly na dalším rozvoji spolupráce v perspektivních oborech. [online]. [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/cr-a-jar-se-shodly-na-dalsim-rozvoji-spoluprace-v-perspektivnich-oborech-23306.html>

využít služeb nabízených agenturou CzechTrade zprostředkující důležité informace o teritoriu a nových příležitostech.

Vzájemné investice obou zemí již pokulhávají v porovnání s obchodní výměnou. Přestože jihoafrické firmy investují do českého podnikatelského prostředí, většinou se jedná o společnosti zastoupené v mnoha dalších evropských státech. Oporou pro investory je organizace CzechInvest, zajišťující dobré jméno České republiky ve světě. Využitím navázaných kontaktů v zahraničí, může tato společnost napomoci v rozhodovacím procesu o umístění či neumístění investice v daném teritoriu. Čeští investoři jsou v současné době bohužel neúspěšní v investování do Jihoafrické republiky z důvodu vysoké konkurence.

I přes vstup do Evropské unie Česká republika nepřenechala jednání o spolupráci s Jihoafrickou republikou na regionálním uskupení, ale sama dále vyvíjela iniciativu rozšiřovat vzájemné vztahy na bilaterální úrovni. Dohoda o hospodářské spolupráci je tomu jasným důkazem.

4. Společnost Crystalex CZ na jihoafrickém trhu

Jihoafrická republika představuje velmi vzdálený, avšak rozsáhlý trh s mnoha možnostmi. Přítomnost velké konkurence ostatních, nejen evropských států, podnikajících v místních podmínkách, vytváří pro české firmy omezený okruh oblastí pro obchod. Česká republika byla vždy známá ve světě pro své dobré pivo a nádherné sklářské výrobky. Využitím dobré pověsti mohou naše podniky zapůsobit i v tak odlehlé zemi, jakou Jihoafrická republika zajisté je.

V této kapitole jsem se zaměřila na společnost Crystalex CZ, podnikající ve sklářském oboru, který v posledních letech zažil mnoho pádů a znovuzrození, ovšem navenek má české sklo stále svou vysokou úroveň. Zmíněná společnost se dokázala prosadit v mnoha státech světa a navázat mnoho starých zpřetrhaných, ale také nových kontaktů prostřednictvím Frankfurtského veletrhu, kde každoročně předvádí své nové kolekce toho nejlepšího.

4.1 Profil společnosti Crystalex CZ⁷⁶

Poměrně mladá společnost Crystalex CZ, s. r. o. představuje jednoho z významných českých výrobců užitkového a dekorativního skla. Tato společnost s ručením omezeným podle výročních zpráv vznikla 5. března 2009 po dokončení insolventního řízení již zaniklé Bohemic Crystalex Trading. Přestože sídlí v Praze, firma vlastní hlavní výrobní závod v Novém Boru a následně taktéž sklárnu v Karlovině.

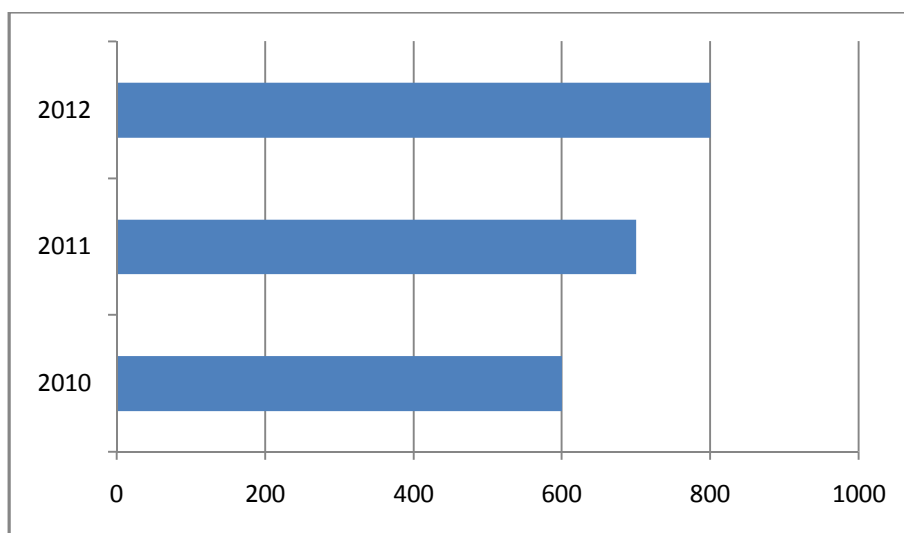
Díky zcela novému začátku musela společnost investovat mnoho finančních prostředků do znovuoobnovení provozu. Během následujících dvou let zprovoznila dvě z pěti výrobních van. Další navýšení své výrobní kapacity plánuje společnost v průběhu roku 2013 obnovením chodu v pořadí třetí výrobní vany, a tím získání možnosti navýšit své zisky. Crystalex CZ využívá nových technologií ke zvyšování kvality a atraktivnosti svých dekorovaných výrobků. Obnovení ruční výroby společnost nepředpokládá, na druhé straně projevuje velkou iniciativu v oblasti výrobků s vysokou přidanou hodnotou.

Úspěšnost podnikání lze nejjednodušeji změřit dosaženými tržbami a počtem zaměstnanců. V případě společnosti Crystalex CZ dochází již od počátku roku 2010 k výraznému každoročnímu nárůstu tržeb a zvyšování počtu pracovních pozic. V roce 2011 dosahovaly

⁷⁶ Informace v této kapitole jsou čerpány z výroční zprávy Crystalex CZ a informací sdělených obchodním zástupcem Milanem Chládkem.

tržby společnosti přes 700 milionů CZK, což představuje o 100 milionů CZK více než v roce předešlém. V současné době vykazuje společnost 576 zaměstnanců (jak v oblasti managementu, tak v oblasti dělnických prací). Tržby v roce 2012 narůstaly obdobným tempem jako v období předešlém. Se zachováním rostoucí tendence tržeb by společnost byla schopna prolomit miliardovou hranici již za dva roky.

Graf 6 - Vývoj celopodnikových tržeb ve sledovaném období v mil. CZK

Zdroj: vlastní zpracování na základě interních informací

Z důvodu nedostatečného zájmu českých spotřebitelů je většina produktů společnosti určena pro zahraniční trhy. Okruh klientely se z 80 % ztotožňuje se situací před úpadkem, čímž byly minimalizovány náklady s hledáním zcela nových smluvních stran. Mezi hlavní obchodní partnery dnes patří Rusko, Německo a další země bývalého Sovětského svazu a Evropské unie, ale také Brazílie, Spojené státy či země Blízkého a Středního Východu. Poměrně novým a perspektivním hráčem se jeví Čína, kde zájem o české sklo narůstá. Hlavní vývozní artikl pro ruský trh představuje kvalitní dekorované sklo, kdežto do Brazílie a Číny společnost dováží z velké části sklo hladké připravené pro další zpracování.

Oblast přepravy zboží do země určení řeší společnost Crystalex CZ na základě mezinárodních pravidel Incoterms 2010. V současné době většina obchodních partnerů využívá doložky FOB (FREE ON BOARD), na jehož základě společnost dopraví prostřednictvím speditérské služby příslušné zboží do přístavu nalodění (velmi často Hamburg) a zde si již přebírá iniciativu kupující⁷⁷. Alternativu nabízí společnost změnou na doložku CFR (COST AND FREIGHT),

⁷⁷ Incoterms2010. [online]. [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://www.incoterms2010.cz/incoterms-2010>

ve které sjednává přepravní smlouvu společnost Crystalex CZ, nikoliv kupující. Pomocí sběrných kontejnerů by mohla zprostředkovat levnější dopravu pro více svých odběratelů.

V souvislosti s doznívající krizí se společnost setkává s útlumem poptávky, zvláště na evropských trzích. Prosazováním výrobků na jiných kontinentech může společnosti prospět v budoucím vývoji. Prioritou ovšem pro následující období se stává udržení finanční stability společnosti a další navyšování výrobních kapacit.

4.2 SWOT analýza jihoafrického trhu z pozice Crystalex CZ

Aplikací SWOT analýzy na trh v Jihoafrické republice získáme přehled o možnostech či naopak překážkách pro společnost Crystalex CZ. SWOT analýza představuje rozbor dvou skupin faktorů. První skupina faktorů je přímo ovlivněna vnitřním prostředím společnosti vytvářejícím silné stránky (Strengths) či slabé stránky (Weaknesses) firmy. Naopak vnějšímu prostředí podléhá druhá skupina faktorů členěná do příležitostí (Opportunities) a hrozeb (Threats).

Tabulka 9 - SWOT analýza z pohledu společnosti Crystalex CZ

Silné stránky	Slabé stránky
- Vysoká kvalita nabízených produktů - Využívání nových technologií - Různorodý sortiment	- Komplikované navazování nových kontaktů - Administrativní náročnost
Příležitosti	Hrozby
- Dobré jméno českých sklářských výrobků - Otevřenost ekonomiky JAR	- Vysoká konkurence - Důraz na cenový faktor - Vysoké náklady na dopravu

Zdroj: vlastní zpracování

Mezi silné stránky lze zařadit vysokou kvalitu nabízených výrobků pro zahraniční trh. Společnost Crystalex CZ zná náročnost svých klientů, a proto využívá velmi kvalitních

surovin a samotný výrobní proces je obohacen o mnoho nových technologií. Sortiment společnosti je poměrně různorodý, čímž může zaujmout větší množství zákazníků.

Do kategorie slabých stránek zajisté patří komplikovanost navazování kontaktů. Jihoafrický trh je velmi odlišný od trhů evropských. Rozdílnosti v obchodním jednání mohou představovat bariéru pro uzavření kontraktu s jihoafrickým partnerem. V mnoha případech se nejedná o jazykovou bariéru, jelikož obchodním jazykem je angličtina. Společnost dále musí počítat s přehnanými počátečními návrhy, které v konečné podobě mají zcela realističtější podobu, a upravit tak své výchozí požadavky. Jednání samotné je často zdoluhavé kvůli prodiskutování všech bodů dohody vícečlenným týmem zástupců jednotlivých společností. Pozitivum můžeme nalézt v možnosti eliminace korupčních praktik⁷⁸. Společnost Crystalex CZ se snaží eliminovat tyto překážky prostřednictvím kvalifikovaného personálu. Další slabou stránkou se jeví administrativní náročnost. Společnost nemá v Jihoafrické republice svou pobočku, či jinou zahraniční účast, ovšem spotřeba nákladů a času pro uzavření smlouvy je mnohem vyšší než v případě domácího prodeje.

Velmi významnou příležitostí na jihoafrickém trhu je zajisté dobrá pověst českých sklářských výrobků. U jihoafrických spotřebitelů je české sklo zapsáno již po mnoho let. Důležití mocnější představitelé České republiky, ale i obchodní zástupci českých firem přiváží jako dary právě různé broušené či ručně malované skleněné vázy a skleničky na víno. Přestože Jihoafrická republika byla po mnoho let zcela soběstačná, dnes se setkáváme s velmi otevřenou ekonomikou přívětivou vůči zahraničním podnikům. Liberalizace místního trhu umožňuje podnikům z celého světa uplatnit své zboží u jihoafrických spotřebitelů.

Největší hrozbou pro Crystalex CZ představuje vysoká míra konkurence ostatních dovozců jak z evropských zemí, tak z Číny. Stálost jihoafrických odběratelů je poměrně nízká. Často hledí na cenu produktu a podle toho volí svého dodavatele. Zohledňováním cen dochází často k volbě méně kvalitních výrobků pocházejících převážně od čínských dodavatelů. Mezi největší konkurenty v oblasti sklářských výrobků patří Slovensko, Německo, Itálie a Francie.

Hrozbou plynoucí ze vzdálenosti obou zemí vytváří vysoké přepravní náklady. Využitím letecké či námořní dopravy se cena zboží výrazně navyšuje. Řešení se nachází ve využití dříve zmiňovaných sběrných kontejnerů, které umožní alespoň částečně snížit cenu přepravného, efektivním využitím prostoru pro více zásilek zároveň.

⁷⁸ GULLOVÁ, Soňa. *Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011, 253 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3777-5.

Shrneme-li zmíněné faktory ovlivňující působnost společnosti Crystalex CZ na jihoafrickém trhu, prosazení českých sklářských výrobků je velmi náročné. Cenový faktor hraje v neprospěch vzdálených dodavatelů, kteří mají omezené možnosti snižování svých nákladů. Důraz na dobré jméno společnosti představuje alespoň částečnou konkurenční výhodu českých dodavatelů. K zvýšení atraktivnosti sortimentu může napomoci zavádění nových technologií a inovativních výrobních procesů.

4.3 Současná situace společnosti Crystalex CZ v Jihoafrické republice⁷⁹

Společnost Crystalex CZ se orientuje na mnoho zahraničních trhů po celém světě. Jihoafrickou republiku lze považovat za teritorium s dlouhodobou tradicí. Působnost v Jihoafrické republice je ovlivněna již dříve nastolenými dobrými obchodními vztahy společnosti Bohemic Crystalex Trading s jihoafrickými partnery. Po znovuzavedení výroby společnost Crystalex CZ obnovila spolupráci s většinou dřívějších odběratelů.

Získáním označení „Český výrobek“ od Asociace sklářského a keramického průmyslu ČR platným od roku 2011⁸⁰ může společnost transparentněji vystupovat na zahraničních trzích, aniž by docházelo k záměnám se zbožím z jiných zemí. Tímto krokem se zajistila proti napodobeninám, které by mohly zničit či jinak výrazně poškodit dobrou pověst českého skla u jihoafrických i jiných spotřebitelů.

Tržby vykazované za Jihoafrickou republiku dosahují každoročně v průměru 8 milionů CZK. K poměru celkových tržeb se sice nejedná o hlavní vývozní destinaci, ovšem jihoafrický trh představuje stabilní prostředí, které pouze částečně utrpělo rozsáhlou finanční krizí. Zaměřením se na mimoevropské státy se společnost brání výraznému poklesu exportu do zemí Evropské unie postižené krizí nejvíce.

⁷⁹ Informace v této kapitole, pokud není uvedeno jinak, jsou čerpány z interních databází společnosti Crystalex CZ a informací získaných od obchodního zástupce Milana Chládky odpovědného za obchod s Jihoafrickou republikou

⁸⁰ Výroční zpráva sklářského a keramického průmyslu ČR za rok 2011. [online]. [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://www.askpcr.cz/vyrocní-zpravy/vyrocní-zprava-2011/>

Tabulka 10 - Tržby společnosti v JAR v milionech CZK

Rok	Tržby
2010	6,2
2011	8,4
2012	8,7

Zdroj: interní databáze společnosti

Postupným nárůstem realizovaných tržeb je zřejmé, že se jedná o perspektivní odbytiště s dalšími možnostmi vývoje. Jelikož Jihoafrická republika patří mezi významné vinařské oblasti, společnost Crystalex CZ by chtěla v budoucnu proniknout i do tohoto rozsáhlého segmentu. Sortiment různých degustačních kalíšků lze zařadit do výroby se stávajícími výrobními zařízeními, avšak celý marketingový proces je ve svých začátcích.

V současné době společnost dodává svůj sortiment 6 až 7 stálým jihoafrickým zákazníkům. Za hlavního jihoafrického odběratele lze považovat obchodní řetězec Shoprite s podílem 85 % na celkových tržbách. Dodávaným sortimentem je převážně hladké sklo určené dále pro konečného spotřebitele v jednotlivých obchodních domech.

Mezi významné jihoafrické obchodní partnery dále patří:

- Trans Natal Glass - zabývající se prodejem dekorativního skla a doplňků,
- Vitria Glassware – importované výrobky, dovážené kromě České republiky také z Francie, Německa, Itálie či Turecka, dále zpracovává různými dekoračními technikami a následně nabízí zákazníkům
- M&IC – významná společnost distribuující na jihoafrickém trhu kvalitní skleněné výrobky světových značek
- Spilhaus – holandská společnost zaměřená na sekci luxusního dekorativního zboží

V minulém roce získala společnost nového obchodního partnera prostřednictvím veletrhu ve Frankfurtu. Společnost Fortis Hotelware podniká v oblasti hotelnictví, kde nalezneme potřebu velkého množství stolního skla. Společnost Crystalex CZ zaujala svého nového odběratele širokým a cenově dostupným sortimentem a následně realizovala obchody ve výši 5 % svých ročních tržeb v Jihoafrické republice.

K zajištění veškeré potřebné administrativy spojené s jihoafrickými obchodními partnery využívá společnost znalostí mezinárodní firmy v Johannesburgu. Prostřednictvím zastupitelské smlouvy převádí Crystalex CZ svou kompletní agendu na českého obchodního zástupce působící ve zmíněné firmě. Tímto krokem firma odstraňuje překážky v podobě nedostatečných kulturních znalostí svých vlastních zaměstnanců a taktéž vzdálenostní hledisko, které může mnohdy rozhodovat o uzavření kontraktu či jeho odmítnutí. Využitím obchodního zástupce přítomného na cílových trzích, představuje v Jihoafrické republice jednu z hlavních výhod pro udržování dobrých partnerských vztahů.

4.4 Veletrh jako způsob navazování kontaktů

Jak již bylo zmíněno dříve, nová klientela se nejlépe kontaktuje prostřednictvím oborových veletrhů, které se účastní firmy z celého světa. Zaujmout budoucího klienta v hale plné konkurenčních společností dozajista není jednoduché. Příprava na takto významnou událost vyžaduje velké množství času a taktéž nové designové nápady, které přilákají co nejvíce pozornosti.

V případě společnosti Crystalex CZ příprava na nejrozsáhlejší veletrh AMBIENTE konaný v německém finančním centru Frankfurtu nad Mohanem představuje mnohaměsíční plán propojující většinu firemních oddělení. Management inovací věnuje mnoho času, ale taktéž financí do vytvoření zcela nové kolekce produktů, která musí na veletrhu oslnit. Oddělení marketingu je zodpovědné za vytvoření strategie jak přesvědčit možného budoucího odběratele o kvalitách a nejlepších schopnostech firmy.

Veletrh AMBIENTE představuje největší světový veletrh spotřebního zboží, kterého se v loňském roce účastnilo více jak 4 500 vystavovatelů z 87 zemí. Prezentaci českých podniků zde podporovala Hospodářská komora ČR společně s CzechTrade na základě probíhajícího projektu *Společná účast na specializovaných výstavách a veletrzích v zahraničí*⁸¹.

Přestože se tento veletrh konal v Evropě, zástupci jihoafrických společností patřili taktéž mezi návštěvníky hledající nové obchodní partnery. Ovšem Jihoafrická republika samotná pořádá každoročně velké množství veletrhů a výstav s různou tematikou. Většina těchto událostí je směřována do dvou významných center a to Johannesburgu a Kapského města.

⁸¹ MZV: *Veletrh AMBIENTE 2012 ve Frankfurtu nad Mohanem*. [online]. 17. 2. 2012 [cit. 2013-03-28]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/duesseldorf/cz/o_nas/akce_2010_2011/veletrh_ambiente_2012_ve_frankfurtu_nad.html

Pokud by společnost Crystalex CZ zvažovala rozšířit řady svých jihoafrických klientů, účast na některém z místních veletrhů by jistě přispěl k otevření nových dveří. Seznam pořádaných veletrhů a konferencí každoročně sestavuje Exhibition Association of Southern Africa, na jejíchž webových stránkách můžeme nalézt obdobně oborově zaměřené exhibice či veletrhy spojující více oborů dohromady.

Konkrétní příležitostí pro uplatnění zboží společnosti Crystalex CZ v nadcházejícím období mohou být podle mého názoru např.:

- SAITEX (Southern African International Trade Exhibition), třídní mezinárodní veletrh zaměřený na různé druhy spotřebního zboží. Tato výstava se koná každý rok v Johannesburgu a účastní se jí mnoho významných hráčů na trhu. Součástí veletrhu jsou jak jednotlivé workshopy, tak řízené diskuze či odborné semináře⁸².
- INTERBUILD AFRICA veletrh prezentující různorodé obory, pod které zahrnuje také spotřební zboží. Jedná se o expozici situovanou v obchodním centru země, Johannesburgu, konající se ovšem každé dva roky, tudíž následující veletrh je připravován pro rok 2014⁸³.

Samozeřejmě lze nalézt další expozice zaměřené např. na různé druhy technologií, kde může společnost prezentovat své produkty zhotovené pomocí nových výrobních technik, či veletrhy volného času, vinařství a hotelnictví.

Doporučení

Společnost Crystalex CZ se podle mého názoru velmi úspěšně chopila příležitosti prosadit se na léty ověřeném a poměrně stabilním trhu. Málomocná společnost již ve svých počátcích podnikání zažívá takovéto úspěchy. Převzetím klientely od zaniklé společnosti Bohemic Crystalex Trading uspořádala mnoho nákladů, kterým musí čelit jiné začínající podniky.

Využitím obchodního zástupce v Jihoafrické republice, z mého pohledu zaujala nejlepší možný postoj k místním partnerům, kteří upřednostňují přímý kontakt před korespondencí. Možnosti dalšího rozvoje pro Crystalex CZ představují zajisté veletrhy a výstavy konané přímo v Jihoafrické republice. Zde by mohli více využít svého obchodního zástupce, který by zde prezentoval nejúspěšnější výrobky společnosti na zahraničních trzích.

⁸²Southern African International Trade Exhibition.[online]. [cit. 2013-03-29]. Dostupné z: <http://www.biztradeshows.com/saitex/>

⁸³ INTERBUILD AFRICA 2014: The Biggest Building and Construction Expo in Africa. [online]. [cit. 2013-03-29]. Dostupné z: <http://www.interbuild.co.za/EN/Content/Pages/Home>

Přestože do Jihoafrické republiky míří pouze malý podíl z celkového prodeje společnosti, nelze zapomínat, že tento trh je velmi perspektivní a odbytiště poměrně stálé. Vytvoření koncepční strategie přímo adaptované pro místní trh by mohlo přinést úspěchy v hledání nové klientely.

Závěr

Jihoafrická republika se v mnoha ohledech vymyká charakteristice typické africké země. Svou výhodnou polohou přilákala v období kolonizace evropské dobrodruhy, kteří zde v průběhu let vybudovali poměrně fungující hospodářství založené na rozsáhlých surovinových zdrojích země. V nevýhodné pozici se ale ocitlo původní černošské obyvatelstvo, které příchodem bělošské menšiny ztratilo nadvládu nad jihoafrickým územím. Politika apartheidu, která v zemi mnoho let vládla, uvrhla místní černošské obyvatelstvo do začarovaného kruhu chudoby. Bělošská menšina v obavě o své mocenské postavení vytvořila tzv. bantustany, kde žilo černošské obyvatelstvo ve velmi nepříznivých podmínkách.

Dopady režimu vidíme ovšem i nyní. Stát se stále musí potýkat s nedostatečnou kvalifikací černošské populace, způsobenou odtržením černochů od kvalitního evropského vzdělání. Více než dvacet let uplynulo od nastolení nediskriminační demokratické politiky v zemi, avšak zkušenosti mnoha návštěvníků Jihoafrické republiky potvrzují, že propast mezi černochy a bělochy stále přetrvává.

Z politického hlediska je Jihoafrická republika považována za stabilní stát. U moci se nachází již od pádu apartheidu levicově založený Africký národní kongres, který se snaží mnoha regionálními programy bojovat s duální ekonomikou v zemi.

Postoj Jihoafrické republiky k regionálním i mezinárodním uskupením je velmi příznivý. Pokud zůstaneme na africkém kontinentu, JAR stojí v čele většiny regionálních uskupení na podporu konkurenceschopnosti afrických států vůči světu. Jako člen nejstarší celní unie světa spolupracuje zvláště se sousedními státy a postupně odstraňuje veškeré bariéry bránící společnému obchodu. Jihoafrická republika se taktéž účastní mnoha rozvojových programů, které se snaží s využitím fondů Africké rozvojové banky zvyšovat životní standard svého obyvatelstva a redukovat výrazné rozdíly mezi bohatou a chudou vrstvou.

Již dříve se Jihoafrická republika angažovala ve vyspělých státech světa, není tudíž překvapivé, že je členem téměř všech celosvětových organizací jako například Organizace spojených národů, Světové obchodní organizace či Mezinárodního měnového fondu. Jako jeden z mála afrických států se zapojuje taktéž do důležité organizace G20 shromažďující největší ekonomiky světa. Významným krokem pro uznání Jihoafrické republiky za rychle se rozvíjející stát se stalo přijetí JAR do skupiny BRICS.

Druhá kapitola mé práce spočívala v komparaci jihoafrické a české ekonomiky. Jelikož v obou případech mluvíme o fungujících tržních ekonomikách, můžeme u nich nalézt několik obdobných znaků. V první řadě oba tyto státy mají silný terciární sektor, který zaměstnává největší podíl obyvatelstva a vytváří více než polovinu HDP.

Druhým společným znakem je rozsáhlý strojírenský průmysl obou zemí určený převážně pro export. Konflikt zájmů bychom mohli v budoucnu nalézt v odvětví výroby automobilů a komponentů. V případě České republiky se jedná o jeden z hlavních vývozních artiklů, tudíž výrazný rozvoj Jihoafrické republiky v tomtéž odvětví může oba státy postavit do pozice silných konkurentů. V současné době je pozice českých výrobců zatím silnější, ale uvidíme v budoucnu, zda zůstane zachována.

Negativním třetím společným znakem obou ekonomik je útlum kožedělného, obuvnického či textilního odvětví na úrok levnějšího asijského dovozu. Jak v Jihoafrické republice, tak v České republice mnoho spotřebitelů zohledňuje cenový ukazatel jako ten nejdůležitější, čímž mnoho tradičních místních výrobců nebylo dále schopno snižovat své výrobní náklady a konkurovat tak čínským dovozům.

Závislost obou států na dovozu ropy díky nedostatečným vlastním zdrojům, lze považovat za čtvrtý společný znak. Přestože Jihoafrická republika má celosvětově největší zásoby manganu, zlata, platiny, vanadu a hliníkových silikátů, nejvýznamnější surovinu musí dovážet ze zahraničí. Česká republika oproti JAR nevlastní tak rozsáhlou surovinovou základnu, ale taktéž je závislá na dovozu ropy hlavně z Ruska, které zajišťuje více než polovinu dovozu této významné komodity.

Pátý společný znak představuje Evropská unie jako největší obchodní partner. V případě České republiky více než 80 % dovozu pochází ze členských států tohoto regionálního uskupení. ČR jako člen Evropské unie od roku 2004 zcela liberalizoval obchod v rámci vnitřního trhu s ostatními členskými státy. Jihoafrická republika je zemí vzdálenou evropskému kontinentu, ovšem právě Evropská unie představuje nejvýznamnějšího obchodního i investičního partnera.

I když se podařilo najít některé společné znaky obou ekonomik, stále převládá mnoho rozdílů. Nejvíce odlišností nalezneme v oblastech sociálně-ekonomických. Výrazně se různí životní úroveň občanů v porovnávaných zemích. Přestože Jihoafrická republika vyprodukuje až dvojnásobně více HDP než Česká republika, pokud přepočítáme tento ukazatel na jednoho

obyvatele, situace se najednou výrazně obrátí. JAR se potýká se silnou duální ekonomikou, která zobrazuje diferenciaci mezi bohatými centry a chudými černošskými příměstskými oblastmi. Stát se sice snaží regionálními rozvojovými programy snižovat míru diferenciaci, ovšem situace je v současné době stále velmi vážná.

Znakem, kde si Jihoafrická republika vede lépe než Česká republika, je podle mého názoru míra soběstačnosti státu. Jihoafrická republika se v období apartheidu uzavřela vůči celému světu. Dostatečná surovinová základna a rozsáhlé funkční zemědělství zajistilo udržení stability země i v takto nepříznivém období. Podle mého názoru je Česká republika až příliš závislá na světových trzích. Přestože nemůžeme nijak ovlivnit výskyt průmyslově potřebných surovin na českém území, stále se zvyšuje podíl dovozu komodit, které si dříve Česká republika dokázala obstarat sama. Mluvím zvláště o zemědělských produktech, které jsou stále častěji dováženy například z Polska.

Druhým úkolem v této kapitole, bylo zhodnotit průběh a dopady hospodářské krize v monitorovaných státech.

Jihoafrická republika, díky své vzdálenosti pocítila krizi pouze v omezené míře. Výrazný rychlý pokles poptávaného jihoafrického zboží zemi zaskočil, ale již v následujících letech se situace stabilizovala. Jihoafrická republika našla nová odbytiště mimo Evropu. Výrazně v poslední době zaznamenáváme orientaci na ostatní státy afrického kontinentu a taktéž posilování spolupráce s Čínou.

Českou republiku bohužel již nedělil oceán od účinků rozšiřující se krize v Evropě. Česká ekonomika byla na několik let ochromena a čeští exportéři se snažili nalézt nové obchodní partnery mimo evropský kontinent, obdobně jako učinila Jihoafrická republika. Český automobilový průmysl se v Číně setkal s velkým úspěchem a navázané vztahy se daří dále prohlubovat.

Třetí kapitola měla objasnit, do jaké míry probíhá vzájemná spolupráce Jihoafrické a České republiky. Vztahy těchto dvou zemí nejsou žádnou novinkou. Již v minulém století se těšily české výrobky velké oblíbenosti mezi jihoafrickými spotřebiteli. Období apartheidu způsobilo přerušení těchto vztahů, ale okamžitě po nastolení nové nediskriminační vlády byly vztahy s Českou republikou obnoveny.

Uzavřením bilaterálních dohod projevovaly obě země snahu o rozšiřování vzájemných vztahů. Ještě před vstupem České republiky do Evropské unie podepsaly monitorované země

Smlouvu o zamezení dvojího zdanění, Smlouvu o ochraně investic a Dohodu o spolupráci v oblasti zemědělství a potravinářského průmyslu. Po vstupu do EU se k těmto dohodám připojily dvě další, které již iniciovala Evropská unie, a to Dohoda o obchodu, rozvoji a spolupráci a Dohoda z Cotonu.

Vzájemná obrát zahraničního obchodu Jihoafrické a České republiky průběžně narůstá. I když se hodnoty vykazované ČSÚ a úřadem v JAR různí, v konečném výsledku můžeme Jihoafrickou republiku charakterizovat jako dlouhodobého perspektivního obchodního partnera. Mezi hlavní české komodity, požadované na jihoafrických trzích patří strojní zařízení a jiné příslušenství, silniční vozidla a stroje na výrobu elektrické energie. Naopak Jihoafričané do České republiky dováží neželezné kovy, rudy a železo v různých fázích zpracování, jednodušší stroje a zařízení, silniční vozidla pro přepravu osob, ovoce, zeleninu a kvalitní jihoafrická vína.

Pomocnou ruku českým exportérům podává agentura CzechTrade a Jihoafricko-česká obchodní a průmyslová komora. Obě tyto instituce shromažďují mnoho důležitých informací o jihoafrickém trhu, informují o aktuálních obchodních příležitostech, kterých se mohou české podniky chopit.

Oblast investic v České republice řeší organizace CzechInvest pod záštitou Ministerstva obchodu a průmyslu České republiky. Hlavní rolí této instituce je prezentace českého podnikatelského prostředí, jako stabilní a vhodný pro investování. Taktéž napomáhá českých podnikům investovat v zahraničí. Přestože jihoafrické firmy investují do českého podnikatelského prostředí, většinou se jedná o společnosti zastoupené v mnoha dalších evropských státech. Čeští investoři jsou v současné době bohužel neúspěšní v investování do Jihoafrické republiky z důvodu vysoké konkurence.

Na úrovni ministerstev můžeme i nadále vidět oboustrannou snahu o prohlubování vzájemných vztahů. Důkazem je nedávno uskutečněná schůzka Smíšeného výboru vytvořeného na základě Dohody o hospodářské spolupráci z roku 2006. Zde se země shodly na rozšířené kooperaci v oblasti těžebního průmyslu, energetiky, strojírenství, environmentálních technologií a zemědělství.

Podle mého názoru je až překvapivé, jak hluboké jsou vztahy těchto dvou zemí. Vzdálenostní hledisko v tomto případě neplatí jako bariéra, i když dozajisté limituje a zpomaluje jejich rozvoj.

V poslední kapitole mé práce jsme si vybrala významného českého exportéra Crystalex CZ. Pro jihoafrický trh české sklo vždy bylo a je považováno za kvalitní a přesto cenově dostupné. Značka Bohemia Crystalex se v Jihoafrické republice těší dobré pověsti, na které lze stavět úspěšnou spolupráci.

Crystalex CZ své výrobky prezentuje na nejvýznamnějším veletrhu spotřebního zboží AMBIENTE ve Frankfurtu nad Mohanem, kde navazuje mnoho nových kontaktů s klienty z celého světa. Přítomnost zástupců jihoafrických firem umožňuje nalézt novou africkou klientelu, aniž by společnost musela vycestovat do příslušné země. Veletrhy všeobecně se těší v Jihoafrické republice velké oblíbenosti a sama země pořádá mnoho výstav zaměřených na jednotlivá odvětví.

Pokud obchodujeme s jihoafrickými firmami, vyplatí se zajistit obchodního zástupce na místním trhu. Přímým kontaktem dáváme najevo, že společník je pro nás vážený a pro dlouhodobou spolupráci se tento přístup jeví jako nejlepší možnost.

Na závěr bych chtěla uvést, že postoj celého světa k africkému kontinentu se díky Jihoafrické republice částečně změnil. Úspěšnost a preciznost jihoafrických firem překvapila mnohé státy, avšak JAR dále řeší mnoho problémů vlastních rozvojevému světu. Aby se tato země zařadila mezi vyspělé státy, musí urazit ještě dlouhou a strastiplnou cestu.

Seznam tabulek

Tabulka 1 - HDP za rok 2011	16
Tabulka 2 - Růst HDP v období 2007-2011	16
Tabulka 3 - Obchodní bilance Jihoafrické republiky v mld. USD.....	24
Tabulka 4 - Hlavní vývozní a dovozní partneři Jihoafrické republiky na počátku roku 2012 ..	25
Tabulka 5 - Obchodní bilance České republiky v mld. CZK	26
Tabulka 6 - Hlavní vývozní a dovozní partneři České republiky v roce 2011	26
Tabulka 7 - Komoditní struktura českého vývozu do JAR za rok 2012 SITC (2).....	36
Tabulka 8 - Komoditní struktura dovozu Jihoafrické republiky do ČR za rok 2012 SITC (2) ..	37
Tabulka 9 - SWOT analýza z pohledu společnosti Crystalex CZ.....	46
Tabulka 10 - Tržby společnosti v JAR v milionech CZK	49

Seznam grafů

Graf 1 - Vývoj inflace v procentech za období 2007-2011	17
Graf 2 - Vývoj nezaměstnanosti v procentech za období 2007-2011	17
Graf 3 - České PZI v zahraničí (k 31. 12. 2011)	29
Graf 4 - PZI do České republiky (k 31. 12. 2011)	30
Graf 5 - Obchodní bilance České a Jihoafrické republiky v mil. USD	35
Graf 6 - Vývoj celopodnikových tržeb ve sledovaném období v mil. CZK.....	45

Zdroje

Knižní publikace

- [1] FOJTÍKOVÁ, Lenka. *Společné politiky EU: historie a současnost se zaměřením na Českou republiku*. Vyd. 1. Praha. ISBN 978-80-7179-939-9.
- [2] GULLOVÁ, Soňa. *Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol*. 2., přeprac. dopl. vyd. Praha: Grada, 2011. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3777-5.
- [3] HULEC, Otakar. *Dějiny Jižní Afriky*. Praha, 1997. Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 80-7106-247-2
- [4] ZEMANOVÁ, Štěpánka a kolektiv. *Lidská dimenze mezinárodní politiky*. Praha, 2004. Nakladatelství Oeconomica. ISBN 80-245-0769-2
- [5] ZIMÁK, Alexandr. *Stručná historie států - Jihoafrická republika*. 2003. Evropská kolonizace. ISBN 80-7277-184-1

Dokumenty a knihy dostupné na internetu

- [6] *Country statistical profiles: Keytables from OECD* [online], 2013 [cit. 2013-04-09]. ISSN 2075-2288
- [7] ČNB: *Přímé zahraniční investice za rok 2011*. [online], 2013 [cit. 2013-03-29].
Dostupné z:
http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_balance_stat/publikace_pb/pzi/PZI_2011_CZ.pdf
- [8] Odbor statistiky zahraničního obchodu. ČSÚ: *Zahraniční obchod České republiky v roce 2011* [online], 2012 [cit. 2013-03-29]. ISBN 978-80-250-2225-2.
- [9] Sbíрка mezinárodních smluv č. 23/2009: Česká republika [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2000-[cit. 2013-03-31].
- [10] South African Reserve Bank: *Annual Economic Report - 2012*. [online]. 23. 7. 2012 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: <http://www.resbank.co.za/Publications/Detail-Item-View/Pages/Publications.aspx?sarbweb=3b6aa07d-92ab-441f-b7bf-bb7dfb1bedb4&sarblist=21b5222e-7125-4e55-bb65-56fd3333371e&sarbitem=5095>
- [11] The Government Communication and Information System. *South Africa Yearbook 2011/2012* [online] 2012 [cit. 2013-01-09], Dostupné z:
<http://www.gcis.gov.za/content/resourcecentre/sa-info/yearbook2011-12>

- [12] Výroční zpráva Crystalex CZ 2011. [online]. [cit. 2013-04-13]. Dostupné z:
<https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl.pdf?subjektId=isor%3a100108854&dokumentId=C+149125%2fSL32%40MSPH&lic=uvtf9v>
- [13] Výroční zpráva sklářského a keramického průmyslu ČR za rok 2011. [online], 2012 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://www.askpcr.cz/vyrocní-zpravy/vyrocní-zprava-2011/>

Internetové stránky

- [14] African Development Bank Group. *About us*. [online]. 2013 [cit. 2013-01-23], Dostupné z: <http://www.afdb.org/en/about-us/>
- [15] African Union. *Member states*. [online]. 2013 [cit. 2013-01-23], Dostupné z: http://www.au.int/en/member_states/countryprofiles
- [16] AVERT. *South Africa HIV and AIDS Statistics*. [online]. 2010 [cit. 2013-01-15], Dostupné z: <http://www.avert.org/south-africa-hiv-aids-statistics.htm>
- [17] BusinessInfo.cz: *ČR a JAR se shodly na dalším rozvoji spolupráce v perspektivních oborech*. [online]. 26. 9. 2010 [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/cr-a-jar-se-shodly-na-dalsim-rozvoji-spoluprace-v-perspektivnich-oborech-23306.html>
- [18] BusinessInfo.cz: *Vzrůstající export JAR do ostatních afrických zemí*. [online]. 21. 3. 2013 [cit. 2013-03-29]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/vzrustajici-export-jar-do-ostatnich-africkyh-zemi-30856.html>
- [19] Central intelligence agency. *The world factbook*. [online]. 2013 [cit. 2013-01-15], Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sf.html>
- [20] Constitutional Court of South Africa. *Role of the Constitutional Court*. [online]. 2013 [cit. 2013-01-23], Dostupné z: <http://www.constitutionalcourt.org.za/site/thecourt/role.htm>
- [21] CzechTrade. [online]. 2013 [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://www.czechtrade.cz>
- [22] CzechTrade: *Africa Health Exhibition 2013*. [online]. 2013 [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://www.czechtrade.cz/kalendar-akci/akce-africa-health-exhibition-2013/>
- [23] CzechTrade: *African Utility Week 2013*. [online]. 2013 [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://www.czechtrade.cz/kalendar-akci/akce-african-utility-week-2013/>

- [24] ČEZ: *Podíl zdrojů elektřiny použitých pro výrobu elektřiny v roce 2011*. [online]. 2012 [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://www.cez.cz/cs/odpovedna-firma/zivotni-prostredi/informace-dle-energetického-zakona-c458-2000-sb/2011/podil-zdroju-elektřiny.html>
- [25] ČNB: *Příliv přímých zahraničních investic podle sektorů a zemí - časová řada*. [online]. 2013 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/pzi/index.html
- [26] ČSÚ: *Česká republika od roku 1989 v číslech*. [online]. 2012 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989#06
- [27] ČSÚ: *Databáze zahraničního obchodu*. [online]. 2013 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/stazo/STAZO.STAZO>
- [28] European Commission: *South Africa*. [online]. 2010 [cit. 2013-03-29]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/bilateral-relations/countries/south-africa/>
- [29] Export.cz. *Detailní informace o státu* [online]. 2012 [cit. 2013-01-11], Dostupné z: <http://www.export.cz/exportcz/Teritori%C3%A1ln%C3%ADinformaceDB/Detailinformacest%C3%A1tuDB/tabid/91/Default.aspx?GROUP=1&CNTR=190>
- [30] G20. *The G20: its role and legacy*. [online]. 2010 [cit. 2013-01-23], Dostupné z: http://www.g20.org/docs/about/part_G20.html
- [31] G20. *What is the G20*. [online]. 2010 [cit. 2013-01-23], Dostupné z: http://www.g20.org/docs/about/about_G20.html
- [32] IHNED.cz: *Obchod roku na českém internetu. Mall.cz koupila jihoafrická společnost Naspers*. [online]. 20. 4. 2012 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-55526940-obchod-roku-na-ceskem-internetu-mall-cz-koupila-jihoafrika-spolecnost-naspers>
- [33] Incoterms2010. [online]. 2011 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://www.incoterms2010.cz/incoterms-2010>
- [34] Indian Ocean Rim Association For Regional Co-operation. *Membership*. [online]. 2013 [cit. 2013-01-23], Dostupné z: <http://www.iorarc.org/about-us/membership.aspx>
- [35] INTERBUILD AFRICA 2014: *The Biggest Building and Construction Expo in Africa*. [online]. 2013 [cit. 2013-03-29]. Dostupné z: <http://www.interbuild.co.za/EN/Content/Pages/Home>
- [36] International Monetary Fund. *Data and Statistics*. [online]. 2012 [cit. 2013-01-23], Dostupné z:

- <http://www.imf.org/external/np/fin/tad/exfin2.aspx?memberKey1=880&date1key=2012-12-16>
- [37] Jihoafricko-česká obchodní a průmyslová komora.[online]. [cit. 2013-03-31].
Dostupné z: <http://sachamber.cz/>
- [38] Ministerstvo financí ČR: *Investiční pobídky v ČR*. [online]. 2013 [cit. 2013-04-09].
Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/inv_pob_vyvoj.html
- [39] Ministerstvo financí ČR: *Přehled platných smluv České republiky*. [online]. [cit. 2013-03-30]. Dostupné z:
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/prehled_smluv_3762.html
- [40] Ministerstvo zemědělství ČR: *Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2011*. [online]. [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/vyrocní-a-hodnotící-zpravy/zpravy-o-stavu-zemedelstvi/zelena-zprava-2011.htm>
- [41] Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR: *Exportní strategie České republiky pro období 2012 až 2020*. [online]. [cit. 2013-03-31]. Dostupné z:
http://www.businessinfo.cz/files/archiv/dokumenty/mpo_exportni_strategie_2012_2020.pdf
- [42] Ministerstvo zahraničních věcí ČR: *Investiční klima*. [online]. 1. 4. 2012 [cit. 2013-03-29]. Dostupné z:
http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/jihoafricka_republika/ekonomika/investicni_klima.html
- [43] Ministerstvo zahraničních věcí ČR: *Jihoafrická republika-Zahraničně-politická orientace*. [online]. 1. 4. 2012 [cit. 2013-01-23]. Dostupné z:
http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/jihoafricka_republika/politika/zahraničně_politická_orientace.html
- [44] Ministerstvo zahraničních věcí ČR: *Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR*. [online]. 2012 [cit. 2013-03-30]. Dostupné z:
http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/jihoafricka_republika/ekonomika/obchodni_a_ekonomická_spolupráce_s_cr.html
- [45] Ministerstvo zahraničních věcí ČR: *Seznam platných mezinárodních smluv s Českou republikou*. [online]. 2012 [cit. 2013-03-30]. Dostupné z:
http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/jihoafricka_republika/smlouvy/index.html

- [46] Ministerstvo zahraničních věcí ČR: *Veletrh AMBIENTE 2012 ve Frankfurtu nad Mohanem*. [online]. 17. 2. 2012 [cit. 2013-03-28]. Dostupné z:
http://www.mzv.cz/duesseldorf/cz/o_nas/akce_2010_2011/veletrh_ambiente_2012_ve_frankfurtu_nad.html
- [47] Ministry of External Affairs. *About BRICS*. [online]. [cit. 2013-01-23], Dostupné z:
<http://www.bricsindia.in/about.html>
- [48] Mondi. [online]. [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: <http://www.mondigroup.com/>
- [49] Parliament of the Republic of South Africa. *Our constitution*. [online]. [cit. 2013-01-23], Dostupné z : http://www.parliament.gov.za/live/content.php?Category_ID=11
- [50] Permanent Mission of South Africa to the United Nations. *About the Permanent Mission of South Africa to the United Nations*. [online]. [cit. 2013-01-23], Dostupné z:
<http://www.southafrica-newyork.net/pmun/about.html>
- [51] SABMiller: *Understanding SABMiller*. [online]. [cit. 2013-04-09]. Dostupné z:
<http://www.sabmiller.com/index.asp?pageid=36>
- [52] SouthAfrica.info: *Land reform: progress, challenges*. [online]. 5. 6. 2012 [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://www.southafrica.info/business/economy/development/land-050612.htm#.UVGrVrUs7k>
- [53] SouthAfrica.info: *Nuclear power 'will help cut emissions'*. [online]. 20. 1. 2013 [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://www.southafrica.info/about/sustainable/nuclear-200213.htm#.UVHby0rUs7k>
- [54] SouthAfrica.info: *Skills initiative to boost growth*. [online]. 6. 3. 2006 [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: http://www.southafrica.info/business/economy/development/jipsa-270306.htm#.UTFANUrt_uI
- [55] SouthAfrica.info: *South Africa's automotive industry*. [online]. 27. 11. 2012 [cit. 2013-03-26]. Dostupné z:
<http://www.southafrica.info/business/economy/sectors/automotive-overview.htm#.UVHST0rUs7k>
- [56] SouthAfrica.info: *South African agriculture*. [online]. 3. 12. 2012 [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://www.southafrica.info/business/economy/sectors/agricultural-sector.htm#.UVGjOkrUs7k>
- [57] SouthAfrica.info: *The nine provinces of South Africa* [online]. 16. 11. 2012 [cit. 2013-01-20], Dostupné z:
<http://www.southafrica.info/about/geography/provinces.htm#.UMxS5PJhHkd>

- [58] South African Reserve Bank: *Selected SA Banking Sector Trends*. [online]. 2013 [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: <http://www.resbank.co.za/publications/detail-item-view/pages/publications.aspx?sarbweb=3b6aa07d-92ab-441f-b7bf-bb7dfb1bedb4&sarblast=21b5222e-7125-4e55-bb65-56fd3333371e&sarbitem=4979>
- [59] South African Government Information. *The President*. [online]. 2012 [cit. 2013-01-20], Dostupné z: <http://www.info.gov.za/leaders/president/index.htm>
- [60] Southern African Customs Union. *About SACU*. [online]. 2010 [cit. 2013-01-23], Dostupné z: <http://www.sacu.int/about.php?id=395>
- [61] Southern African Development Community. *SADC Overview*. [online]. 2010 [cit. 2013-01-23], Dostupné z: <http://www.sadc.int/about-sadc/overview/>
- [62] Southern African International Trade Exhibition. [online]. 2013 [cit. 2013-03-29]. Dostupné z: <http://www.biztradeshows.com/saitex/>
- [63] The Commonwealth. *South Africa*. [online]. 2013 [cit. 2013-01-23], Dostupné z: <http://www.thecommonwealth.org/Templates/YearbookHomeInternal.asp?NodeID=139444>
- [64] The Department of International Relations and Cooperation, SA: *Trade, Development and Cooperation Agreement*. [online]. [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://www.dfa.gov.za/foreign/saeubilateral/tdca.html>
- [65] The Department of Trade and Industry, Republic of South Africa: *Why B-BBEE?*. [online]. 2013 [cit. 2013-03-18]. Dostupné z: <http://bee.thedti.gov.za/27.htm>
- [66] The Department of Trade and Industry, Republic of South Africa: *Trade Statistics*. [online]. 2013 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: <http://tradestats.thedti.gov.za/ReportFolders/reportFolders.aspx>
- [67] The New Partnership For Africa's Development. *About*. [online]. 2010 [cit. 2013-01-23], Dostupné z: <http://www.nepad.org/about>
- [68] UNCTAD: Nominal and real GDP. [online]. 2013 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: <http://unctadstat.unctad.org/TableView/tableView.aspx>
- [69] Vláda České republiky. *Ministerstva*. [online]. 2012 [cit. 2013-01-20], Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/clenovevlady/ministerstva/>
- [70] World Trade Organization. *South Africa and the WTO*. [online]. 2013 [cit. 2013-01-23], Dostupné z: http://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/south_africa_e.htm